

POLDEJ DIARY

ความรุนแรงและสันติภาพ
ในไอร์แลนด์เหนือ

สารบัญ :

1.	สมมติฐานกุญแจ 5 ดอก	: 3
2.	ความไม่สงบที่ชายแดนใต้	: 8
3.	วิกฤติการณ์ IRA	: 16
4.	กระทรวงพื้นที่	: 22
5.	ถ่ายโอนอำนาจ	: 28
6.	มูลนิธิกองทุนชุมชน	: 35
7.	BBC Northern Ireland	: 50
8.	ชาวไอริชโพ้นทะเล	: 62
9.	บทเรียนจากไอร์แลนด์เหนือ	: 67
10.	ทิศทางแก้ปัญหาไฟใต้	: 72

“

ตอนที่ 1
สมมติฐานกฎ 5 ดอก

”

จากการทำงานให้การสนับสนุนชุมชนท้องถิ่นใน 3 จังหวัดชายแดนใต้เพื่อฟื้นฟูพัฒนาและจัดการตนเองมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2546 จนถึงปัจจุบัน ทุกบทบาทและสถานภาพในแต่ละช่วงทำให้ผมต้องสนใจศึกษาหาความรู้และแนวคิดใหม่ๆ เพื่อนำมาปรับใช้ในการทำงานทั้งการพัฒนาแนวคิดริเริ่มและนวัตกรรมทางสังคมใหม่ๆ ตลอดจนภารกิจการผลักดันนโยบายสาธารณะเพื่อการแก้ไขปัญหาในเชิงโครงสร้างและระบบ ตามจังหวะโอกาสที่เปิดให้ในช่วงสั้นๆ อาทิ :

- เป็นผู้อำนวยการโครงการวิจัยและพัฒนาชีวิตสาธารณะใน 35 จังหวัด ซึ่งมีพื้นที่ จ.ปัตตานีและ จ.นราธิวาสเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ (พ.ศ.2546 – 2549)

- เป็นผู้อำนวยการโครงการวิจัยและพัฒนารูปแบบความร่วมมือส่งเสริมเมืองนำอยู่ทั่วประเทศ (พ.ศ.2547 – 2550)

- เป็นนักวิชาการอิสระร่วมทีมงานรองนายกรัฐมนตรี จาตุรนต์ ฉายแสง ในการรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของประชาคมกลุ่มต่าง ๆ ใน 3 จชต. (มี.ค. – เม.ย. 2547)

- เป็นผู้จัดการโครงการเวทีทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของภาคประชาชน 3 จชต.ภายใต้ภารกิจรองนายกรัฐมนตรีพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ (พ.ค. – มี.ย. 2547)

- เป็นผู้อำนวยการโครงการพัฒนาบทบาท 70 ปอเนาะกับรูปแบบการเยียวยาชุมชนใน 3 จชต.ภายใต้การสนับสนุนของมูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ และกองทุนเยียวยาของกอส.(2548)

- ผู้อำนวยการศูนย์สนับสนุนการฟื้นฟูจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศพต.) ภายใต้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นายจาตุรนต์ ฉายแสง พ.ศ.2548 - 2549

- เป็นเลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ นายไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม พ.ศ.2549 - 2550
- เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ.2550 - 2551
- เป็นที่ปรึกษาโครงการฟื้นฟูและพัฒนา จชต. ภายใต้ภาคีความร่วมมือระหว่างธนาคารโลก กระทรวงการคลังและมูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา พ.ศ.2552 - 2555
- เป็นกรรมการนโยบายองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ.2551 - 2555
- ฯลฯ

โดยส่วนตัวแล้ว ผมสนใจกรณีวิกฤตความรุนแรงและรูปแบบการแก้ปัญหาของ Northern Ireland มาระยะหนึ่ง ก่อนหน้านี้ แต่ยังไม่มีโอกาสได้ศึกษาค้นคว้าในรายละเอียดมากนัก อยู่มาวันหนึ่งเมื่อต้นปี 2554 ธนาคารโลก (WB) ได้เชิญสภาพสตรีผู้เชี่ยวชาญด้านมูลนิธิกองทุนชุมชน (Community Foundation) 2 คน มาให้ความรู้และแลกเปลี่ยนบทเรียนกับเครือข่ายมูลนิธิกองทุนชุมชนในประเทศไทย ซึ่งผมได้รับเชิญให้ไปร่วมรับฟังและลงพื้นที่ไปกับคณะของพวกเขาด้วย

บังเอิญว่าสภาพสตรีทั้งสองท่านนั้นเป็นคนอังกฤษและมีความเชี่ยวชาญด้านมูลนิธิกองทุนชุมชนด้วยกันทั้งคู่คนหนึ่งคือ Dr.Avila Kilmurray เธอเป็นผู้อำนวยการมูลนิธิกองทุนชุมชนเพื่อไอร์แลนด์เหนือ (Community Foundation for Northern Ireland : CFNI) เป็นผู้มีเชื้อสาย Irish และนับถือนิกาย Catholic

อีกคนหนึ่งคือ Ms.Jenny Hodgeson เธอเป็นผู้อำนวยการ Global Fund for Community Foundation เป็นผู้มีบทบาทส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายมูลนิธิกองทุนชุมชนทั่วโลก เป็นคนอังกฤษเชื้อสาย British และนับถือนิกายโปรเตสแตนต์แบบเดียวกับคนอังกฤษทั่วไป

ทั้ง 2 ท่านจึงเป็นภาพตัวแทนของสังคมที่มีความขัดแย้งกันใน
แคว้นไอร์แลนด์เหนือได้พอดี แต่ทว่าทั้งคู่เป็นฝ่ายสันติภาพที่แข็งแรง
มาก

ดร.อาวิล่า บอกเราว่าระหว่างเธอทั้งสองคนหากดูผิวเผินจะแยก
ความแตกต่างไม่ออก โดยเฉพาะในสายตาของคนต่างชาติที่ไม่ใช่ชาว
ยุโรป แต่ในหมู่พวกเขาในประเทศอังกฤษนั้นดูแปลกทีเดียวก็รู้ทันทีว่า
คนหนึ่งเป็นไอริช เป็นคอธิลิคส่วนอีกคนหนึ่ง เป็นบริติช เป็นโปรเตส
แตนท์เพราะรูปร่าง ผิวพรรณ โครงหน้า จมูก ตลอดจนภาษาสำเนียง
และกิริยาท่าทางมันบอกได้ ฟังอย่างนี้แล้วทำให้ผมนึกถึงเวลาฝรั่งเศสเห็น
คนไทยก็คงแยกไม่ออกกว่าคนเหนือ คนอีสาน แต่พวกเขาดูปุ๊บก็รู้ปั๊บเลย
เช่นกัน

ฟังดร.อาวิล่าเล่าบทเรียนและประสบการณ์ของ CFNI ซึ่งเกี่ยว
พันเชื่อมโยงกับสถานการณ์ความรุนแรงใน Northern Ireland และ
ขบวนการ IRA ที่โด่งดังเมื่อสิบกว่าปีก่อน ทำให้ผมเริ่มเข้าใจเรื่องราวของ
NI และวิธีการแก้ปัญหาความรุนแรงในรูปแบบของประเทศอังกฤษมาก
ขึ้น ผมเคยเขียนบทความสั้นๆ เสนอในหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ และ
เผยแพร่ใน Blog OK.Nation ตลอดจนแสดงความคิดเห็นไว้ในวารสาร
ทางวิชาการอยู่หลายเวที โดยผมมีสมมติฐานเบื้องต้นว่า การคลี่คลาย
ปัญหาความรุนแรงในไอร์แลนด์เหนือ น่าจะมีกุญแจอยู่ 5 ดอกที่ทำงาน
ประกอบเครื่องเข้าด้วยกัน ได้แก่ :

(1) ประเทศอังกฤษมีกลไกที่เรียกว่ากระทรวงไอร์แลนด์เหนือ เป็นหน่วยงานส่วนกลางที่รวมศูนย์การกำกับดูแลงานของทุก กระทรวงที่ลงมาในพื้นที่แคว้นไอร์แลนด์เหนือ เป็นกลไกกระทรวง ประจำพื้นที่ซึ่งบ้านเรายังไม่มี แต่เวลานี้ก็มีแนวคิดการตั้งทบวงชายแดนใต้เกิดขึ้นบ้างแล้ว

(2) รัฐบาลโทนีแบลร์ (พรรคเลเบอร์) ทำการถ่ายโอนอำนาจ เป็นการพิเศษให้กับ รัฐบาลท้องถิ่นที่แคว้นไอร์แลนด์เหนือ (devolution) ซึ่งนำมาสู่การตกลงหยุดยิง (Ceasefire)

(3) ชุมชนท้องถิ่นในไอร์แลนด์เหนือโชคดีที่มีการจัดตั้ง มูลนิธิ กองทุนชุมชนเพื่อไอร์แลนด์เหนือซึ่งต่อมาได้กลายเป็นกลไกสำคัญในการฟื้นฟูและสร้างเสริมสันติภาพในระดับฐานล่างของสังคมที่นั่น

(4) บทบาทของ BBC ซึ่งเป็นสื่อสาธารณะที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างเข้มแข็งในการเฝ้าระวังและติดตามรายงานข่าวให้สาธารณชนคนอังกฤษและประชาคมโลกมีความเข้าใจและรับรู้ข้อมูลความขัดแย้ง และความรุนแรงที่นั่นอย่างอิสระตรงไปตรงมาโดยไม่ได้เข้าข้างฝ่ายใด รวมทั้งรัฐบาลอังกฤษ

(5) การช่วยเหลือของชาวอเมริกันไอริชที่ลดการสนับสนุนทางการเงินต่อกองกำลัง IRA ลงและทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมให้เกิดการเจรจาพูดคุยกัน

นี่เป็นสมมติฐานเบื้องต้นที่ผมต้องหาทางพิสูจน์และค้นคว้าเพิ่มเติมให้เกิดความกระจ่างมากขึ้นให้จงได้

“

ตอนที่ 2
ความไม่สงบที่ชายแดนใต้

”

วิกฤติความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย

1) สถานการณ์ความไม่สงบ

-วิกฤติความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ระลอกปัจจุบันเกิดมาตั้งแต่เดือนมกราคม 2547 จนถึงเดือนสิงหาคม 2544 รวมเวลาผ่านไปเกือบ 8 ปี เกิดเหตุรุนแรง 11074 ครั้ง ประกอบด้วยการยิงสังหารผู้คนกลุ่มต่างๆ ในชีวิตประจำวัน การวางระเบิดในที่สาธารณะ ระเบิดโจมตีเจ้าหน้าที่รัฐ การโจมตีฐานที่ตั้งทหารตำรวจหรือกองกำลังอาสาสมัคร การปะทะกันด้วยกองกำลังอาวุธในการปราบปรามจับกุม และการปิดล้อม ตรวจค้นของเจ้าหน้าที่รวมทั้งการสังหารประชาชนผู้บริสุทธิ์ โดยมีผู้เสียชีวิตแล้ว 4846 ราย (58.9 % เป็นคนมุสลิม) และมีผู้บาดเจ็บ 7995 ราย (60.7 % เป็นคนพุทธ)

2) ภูมิหลัง

-ปัตตานีเดิมเป็นรัฐเอกราชมาตั้งแต่ พ.ศ. 2300 ต่อมาราชอาณาจักรสยาม (ประเทศไทย) ส่งกองทัพไปตีรัฐปัตตานีและผนวกรวมเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของสยาม ตั้งแต่ พ.ศ. 2329 ระยะเวลาที่มีกบฏแข็งข้ออยู่บ่อยๆ จึงมีการปรับเปลี่ยนวิธีการปกครองไปหลายรูปแบบ เช่น แบ่งเป็น 7 หัวเมือง มีกษัตริย์ท้องถิ่นปกครอง หรือรวมเป็นมณฑลเทศาภิบาลเพียงหนึ่งเดียว และล่าสุดจึงแยกเป็น 3 จังหวัดกับอีก 4 อำเภอจนถึงปัจจุบัน

-ประเทศไทยแบ่งเขตการปกครองเป็น 77 จังหวัด มีประชากรรวม 67 ล้านคน ส่วนใหญ่ (85 %) เป็นคนเชื้อชาติไทยนับถือศาสนาพุทธ ส่วนพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดความไม่สงบคือปัตตานี ยะลาและนราธิวาส รวมทั้ง 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา มี

ประชากร 2 ล้านคน ส่วนใหญ่(85 %) เป็นคนเชื้อชาติมลายู นับถือศาสนาอิสลาม รากเหง้าของความขัดแย้งอยู่ที่อำนาจรัฐรวมศูนย์ที่ส่วนกลางกับวัฒนธรรมวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นที่แตกต่าง ข้าราชการที่ถูกส่งไปปกครองเป็นคนต่างวัฒนธรรม แม้ทุกวันนี้จะมีรูปแบบการปกครองท้องถิ่นเป็น อบต. อบจ. และเทศบาลที่ผู้บริหารได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน แต่ก็ยังต้องอยู่ภายใต้การควบคุมกำกับของผู้นำราชการจังหวัดและนายอำเภอที่ส่งมาจากส่วนกลาง

3) ปัจจัยสาเหตุ

-แกนกลางของความรุนแรงอยู่ที่การต่อสู้ระหว่างขบวนการแยกดินแดนและแนวร่วมของพวกเขาที่ใช้ยุทธวิธีการก่อการร้ายทุกรูปแบบฝ่ายหนึ่ง กับทหารตำรวจและเจ้าหน้าที่ความมั่นคงอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งต่างฝ่ายต่างปฏิบัติการโดยมีอุดมการณ์ความเชื่อหรือมีหน้าที่ตามกฎหมายเป็นแรงขับเคลื่อนและคอยกำกับ การนอกจากนั้นยังมีปัญหาเรื่องยาเสพติด การค้าของเถื่อนและคอร์รัปชันเป็นปัญหาซับซ้อน มาบัดนี้มีความเป็นไปได้ว่าต่างฝ่ายต่างอ่อนล้า ชุมชนท้องถิ่นทนเจ็บปวดขมขื่นมายาวนานไม่ไหวอีกต่อไป สังคมไทยทั่วประเทศนับวันยิ่งเหนื่อยหน่ายต่อปัญหา เพราะรัฐบาลใช้งบประมาณแก้ปัญหาไปแล้วร่วม 200,000ล้านบาทโดยที่สถานการณ์ไม่มีอะไรดีขึ้น

4) ความพยายามแก้ปัญหาโดยภาคประชาสังคม

-อย่างไรก็ตามมีความพยายามและการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคม ทั้งในพื้นที่และในระดับชาติเพื่อหาทางออกทางเลือกใหม่ๆให้กับทุกฝ่าย กล่าวคือ ในระดับชาติ คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ(กอส. -NRC) ที่รัฐบาลทักษิณตั้งขึ้นเมื่อปี 2548 ได้ทำงานอย่างหนักและมีข้อเสนอการแก้ปัญหาที่ก้าวหน้าหลายประการ ประกอบด้วยข้อเสนอให้ตั้งองค์กรพิเศษ 3 องค์กรเพื่อเป็นเครื่องมือ การแก้ปัญหาและให้ทำมาตรการสมานฉันท์เฉพาะหน้า 3 ประการกับมาตรการสมานฉันท์ ยั่งยืนอีก 12 ประการ แต่ทั้งหมดกลับไม่ได้รับการสนองตอบจากรัฐบาลและฝ่ายความมั่นคงเท่าที่ควร

-ส่วนในระดับพื้นที่ ภาคประชาสังคม สถาบันวิชาการ สื่อมวลชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนท้องถิ่น มีข้อเสนอเรื่องการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษเพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถจัดการปัญหาของตนเองได้ดีขึ้น มีข้อเสนอเรื่องการตั้งกระทรวงชายแดนภาคใต้ขึ้นมาดูแลพื้นที่เป็นการเฉพาะ มีข้อเสนอเรื่องการสนับสนุนให้เกิดมูลนิธิกองทุนชุมชนคล้ายๆ กับมูลนิธิชุมชนแห่งไอร์แลนด์เหนือขึ้นมาเป็นเครื่องมือกลางในการฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่น และมีความสนใจในการส่งเสริมบทบาทสื่อสาธารณะในการช่วยคลี่คลายปัญหา

5)ประเด็นที่ต้องการศึกษาดูงาน กรณีประเทศอังกฤษกับการแก้ปัญหาขบวนการ IRA และความขัดแย้งในไอร์แลนด์เหนือ

-การกระจายอำนาจและการถ่ายโอนอำนาจให้ท้องถิ่น กับการคลี่คลายปัญหา

-การตั้งกระทรวงไอร์แลนด์เหนือ การจัดการอำนาจและความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลส่วนกลางกับท้องถิ่นและชุมชน

-การก่อตั้งมูลนิธิกองทุนชุมชนเพื่อไอร์แลนด์เหนือ แนวคิด บทบาท บทเรียนรู้และประสบการณ์สำคัญในการร่วมแก้ปัญหา

-บทบาทของ BBC ในฐานะสื่อสาธารณะ ในการมีส่วนร่วมคลี่คลายวิกฤติความรุนแรงในชาติ

โปรแกรมการศึกษาดูงานของทีม Thai PBS

ระหว่างวันที่ 25 กุมภาพันธ์-3 มีนาคม 2555 ทีมศึกษาดูงานของ Thai PBS ได้ไปดูงานที่ประเทศอังกฤษโดยมีเป้าหมายอย่างเฉพาะเจาะจงเป็นพิเศษใน 3 เรื่อง

1. การแก้ปัญหาความไม่สงบในไอร์แลนด์เหนือ
2. งาน BBC ที่ NI ในด้านการทำงานในสถานการณ์ความรุนแรง และที่ London ในด้าน Future Media
3. พิพิธภัณฑ์สื่อสารมวลชนที่ Bradford

คณะศึกษาดูงานประกอบด้วย ผู้กำหนดนโยบาย ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานรวม 5 คนได้แก่

1. นายสมชัย สุวรรณบรรณ
กรรมการนโยบาย (หัวหน้าคณะ)
2. นพ.พลเดช ปิ่นประทีป
ประธานกรรมการนโยบาย
3. ดร.วุฒิ ลีลากุลวงศ์
รองผู้อำนวยการ ส.ส.ท.ด้านพัฒนาฯ
4. คุณอัจฉราวดี บัวคลี่
ผู้สื่อข่าวประจำศูนย์ข่าวภาคเหนือ
5. คุณติชลา พุทธสาระพันธ์
ผู้สื่อข่าวประจำศูนย์ข่าวภาคใต้

โปรแกรมการเดินทางและศึกษาดูงาน มีรายละเอียดดังนี้

Schedule Visit Northern Ireland
25Feb – 3 March 2012

Saturday 25 Feb 12

- 00.15 am. Departure from BKK (Suwannabhum)
by TG 910 (check in the day of Friday
24 Feb12 not over 10.00 pm.)
- 06.20 am. Arrival to LHR (London)
- 06.20-10.00 am. Immigration
- 10.00 am. -07.00 pm. Check in and Rest time
- 07.00 pm. Stay Overnight at Hotel Holiday Inn
Sipson Rd.

Sunday 26 Feb 12

- 08.00am.-08.00 pm. Media Museum Tour at
Bradford West Yorkshire
- 08.00 pm. Stay Overnight at Hotel Holiday Inn
Sipson Rd.

Monday 27 Feb 12

- 08.55-09.55am. Domestic Flight to Manchester
(price 69£)
- 02.00 pm. Visit to BBC Media Center Salford
Manchester
- 08.15-09.15 pm. Domestic Flight to Belfast (price 65£)
Stay overnight at Holiday Inn Belfast

Tuesday 28 Feb 12

- 11.00 am.-01.00 pm. Visit Northern Ireland Assembly
- 02.00-05.00 pm. Visit Area Base of Community Foundation for Northern Ireland : CFNI with Dr. Avila
Stay overnight at Holiday Inn Belfast

Wednesday 29 Feb 12

- 10.00-12.00 am. Visit Area Base of Community Foundation for Northern Ireland :CFNI
- 14.00 pm. Visit BBC Northern Ireland
- 07.30-08.50 pm. Domestic Flight to London (price 38£)
Stay overnight at Hotel Hilton Kensington
Holland Park AVE London

Thursday 1 March 2012

- 09.00 am Checkout
- 10.00-12.00am BBC Tour TVC (White City, London)
Pm Free - Stay overnight at
Crown Hyde Park or The Craven Hotel
(Add Booking)

Friday 2 March 2012

- Digital Multimedia Presentation(Bush House ,London)
 - 10.00-12.00 am. Multimedia Presentation
 - 12.00 am.-13.00 pm. News Room / Radio Studio
- Pm Free - Stay overnight at Crown
Hyde Park or The Craven Hotel
(Add Booking)

Saturday 3 March 201

- 08.00 am. Checkout for go to HR Airport
- 11.50 am. Departure from LHR (London) by TG 911
- 06.10 am. Arrival to Suwannabhum (BKK)

“

ตอนที่ 3
วิกฤตการณ์ IRA

”

เมื่อราวสี่สิบปีก่อน มีเหตุการณ์วางระเบิดกลางกรุงเบลฟาสต์ แคว้นไอร์แลนด์เหนือและเคยลุกลามข้ามเกาะมาถึงกรุงลอนดอนด้วย ในบางครั้ง ทำให้คนทั่วโลกตื่นตะลึงและรู้จักจดจำชื่อเสียงของขบวนการ IRA ได้อย่างแม่นยำ

วิกฤตการณ์ IRA ในครั้งนั้นเป็นความรุนแรงและความไม่สงบที่เกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากประวัติศาสตร์และความขมขื่นที่ยาวนานจากอดีตนับร้อยปีคล้ายคลึงกับปัญหาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของเราเป็นอย่างยิ่ง

ระหว่างปี 1969 - 1994 ซึ่งเป็นช่วงที่มีเหตุการณ์รุนแรงมากที่สุด เป็นเหตุให้มีการเสียชีวิตรวม 3,660 คน บาดเจ็บ 40,400 คน มินักรโทษการเมือง 35,000 - 40,000 คน ประชากร 50% ของแคว้นไอร์แลนด์เหนือล้วนมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผู้ที่บาดเจ็บ - ล้มตายเหล่านั้นไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง มีการอพยพเคลื่อนย้ายไปหาที่ปลอดภัย ในอัตราที่สูงมากกล่าวคือมากเสียยิ่งกว่าตอนที่ชาวยุโรปอพยพหนีภัยสงครามโลกครั้งที่ 2 และสงครามบอลข่านเสียอีก

แต่ในที่สุดความพยายามพูดคุยเพื่อสันติภาพ (Peace Talk) ของผู้คนกลุ่มต่างๆ ตั้งแต่ปี 1994 ก็เริ่มบังเกิดผล เมื่อมีข้อตกลงสำคัญที่เรียกว่า Good Friday Agreement หรือ Belfast Agreement ซึ่งนำมาสู่การยุติการสู้รบกันระหว่างกองกำลังของทุกฝ่าย และกระบวนการฟื้นฟูและสร้างสันติภาพ (Peace Building) อันเป็นงานที่ต้องใช้ระยะเวลาที่ยาวนานกว่า จึงได้สานต่อทั้งระดับฐานล่างและโครงสร้างส่วนบน

ประมวลภาพเหตุการณ์และเส้นทางการแก้ปัญหาวิกฤตการณ์ IRA โดยสังเขปมีดังนี้ :

คศ.1600

- คนอังกฤษ (British) และสก็อต (Scottish) มีการอพยพไปตั้งถิ่นฐานในเกาะไอร์แลนด์เหนือตามนโยบาย “Plantation of Ulster” ทำให้ประชากรท้องถิ่นดั้งเดิมที่เป็นชาวไอริช (Irish) เกิดความรู้สึกเก็บกตมาโดยตลอดว่าถูกขโมยหรือยึดครองดินแดน และเกิดความเคลื่อนไหวที่จะขอมีการปกครองด้วยตนเอง (Home Rule) มาอยู่เนื่อง ๆ

คศ.1919-1921

- เป็นช่วงสงครามปฏิวัติไอร์แลนด์ (Irish Revolutionary War) นำโดย Irish Republican Army (IRA) ซึ่ง อังกฤษเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ ต้องยอมปล่อยดินแดนส่วนหนึ่งไปเป็นประเทศใหม่

คศ.1921

- อังกฤษกับกองทัพไอร์แลนด์ เซ็นต์สนธิสัญญา “Government of Ireland Act” ให้ 26 จังหวัดบนเกาะไอร์แลนด์แยกออกไปตั้งเป็นสาธารณรัฐไอร์แลนด์ มีเมืองหลวงอยู่ที่กรุงดับลิน (Dublin) ส่วนอีก 6 จังหวัดที่เหลือซึ่งประชากรส่วนข้างมาก (60:40) เป็นคนเชื้อสายบริติชและสก็อต ยังคงอยู่กับอังกฤษตามเดิมโดยมีสถานะภาพเป็นแคว้นคือ แคว้นไอร์แลนด์เหนือ (NI) จนมาถึงปัจจุบัน

คศ.1968 /1969

- มีการประท้วงด้านสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นตามท้องถนน เป็นการเคลื่อนไหวที่สอดคล้องไปกับกระแสทั่วโลกในยุคซิกต์ตี้ที่คนหนุ่มคนสาวลุกขึ้นมาแสดงบทบาทต่อต้านสังคม มีข้อเรียกร้อง 5 ประการที่ให้รัฐบาลแก้ปัญหการแบ่งแยกอย่างรังเกียจ (discrimination) ที่ประชากรไอริชส่วนข้างน้อยถูกกดขี่ถูกกระทำโดยรัฐบาลและสังคมส่วนข้างมาก จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์จลาจล ตำรวจปะทะกับประชาชนเชื้อสายไอริชเกิดการเผชิญหน้าระหว่างประชาชนที่นับถือศาสนา

คริสต์นิกายโรมันคาทอลิกกับโปรเตสแตนต์ ความขัดแย้งรุนแรงขยายตัวออกไป ในที่สุ่รัฐบาลต้องสั่งกองทัพอังกฤษเข้ามาควบคุมสถานการณ์

คศ.1970 /1969

- ชาวไอริชใน NI จัดตั้งกองกำลังขึ้นต่อสูใหม่ เรียกว่า IRA เลียนแบบโบราณ ในขณะที่ชาวบริติชก็มีกองกำลังอาสาสมัครขึ้นมาต่อกร เรียกว่า Ulster Defence Association และ Ulster Volunteer Force จึงเกิดเป็นสงคราม 3 ฝ่ายคือ

ฝ่าย 1 - เป็นชาวคาทอลิกในทางศาสนา, เป็นไอริชในทางเชื้อชาติและเป็นพวกสาธารณรัฐที่ต้องการแยกตัวไปจากอังกฤษในทางอุดมการณ์ทางการเมือง บางที่ก็เรียกว่า กลุ่ม Nationalist หรือ Republicanist ด้วย

ฝ่าย 2 - เป็นชาวโปรเตสแตนต์ในทางศาสนา, เป็นบริติชและสก็อตในทางเชื้อชาติและเป็นพวกต้องการอยู่ร่วมกับอังกฤษในทางอุดมการณ์ทางการเมือง บางที่เรียกว่า กลุ่ม Loyalist หรือ Unionist

ฝ่าย 3 - คือรัฐบาลและกองทัพอังกฤษ

คศ.1972

- เป็นปีที่มีการตายสูงสุด คือ 470 คน บาดเจ็บอีก 4,876 คน ในจำนวนนี้รวมถึงกรณีผู้ประท้วงมือเปล่า 14 คน ถูกยิงตายโดยกองทหารอังกฤษด้วย เรียกขานเหตุการณ์นี้ว่า Bloody Sunday จากเหตุการณ์ครั้งนั้นยังทำให้ IRA ได้รับการสนับสนุนเพิ่มขึ้น

- รัฐบาลกลางของอังกฤษสั่งแขวนอำนาจหน้าที่ของรัฐบาลแห่งแคว้นไอร์แลนด์เหนือ(Stormont Government) ซึ่งขณะนั้นปกครองโดยพรรค Ulster Unionist Party (UUP) และกลับมาใช้อำนาจปกครองโดยตรงจาก Westminster (Direct Rule)

คศ.1973 /1974

- ผลจากการที่เจรจากันไปต่อสู้อันไป ต่อมาจึงมีการตกลงที่จะจัดตั้งรัฐบาลร่วมกันในระดับแคว้นตามประกาศ “Sunningdale Agreement” แต่สุดท้ายก็ล้ม เนื่องจากกลุ่ม Loyalist ชุมนุมต่อต้านอย่างต่อเนื่อง

คศ.1975

- รัฐบาล UK กำหนดนิยามความรุนแรงใน NI เสียใหม่ว่าเป็นอาชญากรรม (Criminal in Nature) ส่งผลให้นักโทษการเมืองที่ถูกจับจำนวนมากกลายเป็นอาชญากรและต้องติดคุกนานขึ้น ความไม่พอใจยิ่งขยายตัว

คศ.1981

- ฝ่าย Republican ที่มีพรรคท้องถิ่น Sinn Fein เป็นแกนนำทำการประท้วงโดยอดอาหาร เรียกเหตุการณ์นี้ว่า Hunger Strike 1981 จนมีผู้เสียชีวิต 13 คน รวมทั้งนักการเมืองดาวรุ่งของพรรค

คศ.1985

- มีการทำข้อตกลงกันระหว่างรัฐบาล UK กับรัฐบาล Ireland ที่เรียกว่า Anglo - Irish Agreement ทำให้รัฐบาลสาธารณรัฐไอร์แลนด์สามารถเข้ามาช่วยเป็นที่ปรึกษาในกิจการ NI ได้อย่างเต็มที่ โดยต้องไม่เปลี่ยนสถานะของแคว้น NI ตามรัฐธรรมนูญเสียก่อน

คศ.1990

- รัฐบาลอังกฤษประกาศนโยบายที่จะไม่แสวงหากอบโกยผลประโยชน์จากท้องถิ่น “No Selfish Economic and Strategic Interest” ในพื้นที่แคว้น NI และจะยอมรับความต้องการของคนส่วนใหญ่

คศ.1993

- มีคำประกาศร่วมโดยรัฐบาล UK - Ireland ที่เรียกร้องต้องการให้พรรค Sinn Fein (Republican) เข้าร่วมเจรจาทางการเมือง ซึ่งผลลัพธ์ตามมาด้วยการหยุดยิง

คศ.1996 - 1998

- กระบวนการ Peace Talk และ Peace Negotiation เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

- Belfast Agreement (Good Friday Agreement) ที่นำมาสู่การยุติการสู้รบเกิดขึ้นในช่วงฤดูใบไม้ผลิ ปี 1998

“

ตอนที่ 4
กระทรวงพื้นที่

”

เมื่อปี 2549 ในขณะที่ดำรงตำแหน่งเลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ นายไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม ในรัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ หมอพลเดชได้รับเชิญจากสมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยให้ไปร่วมเวทีอภิปรายเรื่องสถานการณ์ไฟใต้โดยรวมกับวิทยากรท่านอื่นอีก 3 คน ได้แก่ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์, ดร.ปนิธาน วัฒนายากร และคุณพิภพ ธงไชย คราวนั้นหมอพลเดชได้เสนอแนวคิด **“ทบวงชายแดนใต้”** เพื่อแก้ปัญหาความไม่เป็นเอกภาพในการบริหารจัดการปัญหาความรุนแรงและการพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นครั้งแรกซึ่งอาจถือเป็นคนแรกๆที่นำเสนอประเด็นให้มีกระทรวงพื้นที่ (Area-based Ministry) เพื่อแก้ปัญหาชายแดนใต้

ที่มาของแนวคิดเรื่องนี้เกิดจากปัญหาการต่างคนต่างทำของส่วนราชการทั้งหลายในพื้นที่เพราะต่างมีสายบังคับบัญชาที่ขึ้นตรงต่อกระทรวง ทบวง กรมของตน ทำให้การแก้ปัญหาขาดเอกภาพและประสิทธิภาพ ที่ผ่านมามีความพยายามจัดตั้งกลไก ศอ.บต.หรือศูนย์อำนวยการบริหารกิจการจังหวัดชายแดนภาคใต้ขึ้นมาโดยให้ทำหน้าที่บูรณาการงานทุกหน่วยในพื้นที่ 3 - 5 จังหวัดชายแดนใต้มาอยู่ภายใต้หน่วยนี้แต่เอาเข้าจริงๆศอ.บต.ก็ยังไม่แก้ปัญหาที่หน่วยงานต่างๆที่ขึ้นตรงต่อเจ้านายส่วนกลางไม่ได้เพราะไม่มีกฎหมายโอนหน่วยงานเหล่านี้มาสังกัดด้วย การทำงานจึงได้แค่การประสานความร่วมมือเท่านั้น เรียกว่า **“ใหญ่แต่ภาพ”**

อันที่จริงแนวคิดกระทรวงพื้นที่นี้มีอยู่เรียบร้อยแล้วในเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญทั้งฉบับปี 2540 และ 2550 แต่ยังไม่เคยมีรัฐบาลชุดใดนำมาใช้อย่างเป็นรูปธรรม อาจจะยังไม่เห็นความจำเป็นหรือไม่เข้าใจลึกซึ้งก็เป็นได้ ที่ทำกันอย่างมากก็แค่มอบหมายรัฐมนตรีท่านใดท่านหนึ่งให้ดูแลเขต.เป็นการเฉพาะตัวเท่านั้น เรียกว่ามีรมต.ดูแลพื้นที่เฉพาะแต่ไม่มีกระทรวงพื้นที่รองรับ ผลก็คือการบูรณาการยังคงไม่มีประสิทธิภาพเหมือนเดิม

เรื่องทบวงชายแดนได้นั้น ในเชิงวิชาการบัดนี้ได้มีนักวิชาการรัฐศาสตร์ภาคใต้กลุ่มหนึ่งนำโดยรศ.ดร.ศรีสมภาพ จิตภิมรย์ศรีและรศ.ดร.สุกรี หลังปุตะ ก็ได้ทำการศึกษาวิจัยและนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการออกมาเป็นทางเลือกหนึ่งแล้วใครสนใจสามารถไปหาอ่านได้

กลับมาที่กระทรวง NI ของประเทศอังกฤษ จุดที่น่าสนใจซึ่งนำมาสู่สมมติฐานของผมก็คือการที่อังกฤษสามารถแก้ปัญหาวิกฤต IRA ได้นั้น กระทรวง NI มีบทบาทสำคัญจริงหรือไม่ ถ้าจริงก็หมายความว่าข้อเสนอรูปแบบทบวงชายแดนใต้ก็อาจมีน้ำหนักมากขึ้นในการแก้ปัญหาไฟใต้

แต่เท่าที่ได้ศึกษาค้นคว้า รวมทั้งการศึกษาดูงานเพิ่มเติมที่นั่น กลับไม่มีใครพูดถึงบทบาทของกระทรวง NI ในฐานะกลไกการคลี่คลายปัญหาความไม่สงบใน NI เลย!

กรม.อังกฤษ

นอกจากนายกรัฐมนตรี 1 คนแล้ว กรม.อังกฤษยังมีรัฐมนตรีต่างๆ อีก 22 คน (เปรียบเทียบกับ กรม.ไทยทั้งคณะมี 36 คน)

ตำแหน่งรัฐมนตรีเขาเรียก Secretary of State สำหรับบริหารกระทรวงต่างๆแยกกันไปคนละกระทรวง ในจำนวนนี้เป็นกระทรวงเชิงพื้นที่อยู่ 3 กระทรวงคือ กระทรวงเวลล์ กระทรวงสก๊อตแลนด์ และกระทรวงไอร์แลนด์เหนือ ส่วนที่เหลือเป็นกระทรวงเชิงประเด็น

ผู้เป็นรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกรัฐสภา (MP) อาจจะมาจาก ส.ส. (House of Commons) หรือ ส.ว. (House of Lords) ก็ได้ จะมีบางสถานการณ์เท่านั้นที่แต่งตั้งมาจากคนภายนอก

เขาถือว่าคณะรัฐมนตรีเป็นองค์คณะหรือสถาบันการตัดสินใจทางนโยบายระดับชาติของสมเด็จพระราชินี

วิวัฒนาการของคณะรัฐมนตรีอังกฤษเริ่มมีความชัดเจนขึ้นในช่วง คศ.1600 ตอนที่มีการแยกอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ และทรัพย์สินออกมาเป็นของพนักงานรัฐเป็นการเฉพาะจากสถาบันพระมหากษัตริย์และท้องพระคลังหลวง ในยุคกษัตริย์ Charles I (1625) ตอนนั้นเรียกว่า Cabinet Council

กรม.ยุคใหม่เริ่มใช้ตั้งแต่ คศ.1916 – 1922 และมีพัฒนาการที่เร็วมากในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 เข้าใจว่าคงเป็นเพราะภาวะกดดันจากการทำสงครามที่ต้องการการจัดองค์กรนำที่มีประสิทธิภาพสูง ทั้งในเชิงการจัดองค์กรและในเชิงการรวมศูนย์อำนาจ (War Cabinet)

ในระบบ กรม.ของอังกฤษ เขายังมี Junior Members of Government อีกประมาณ 100 คน คนเหล่านี้ไม่ใช้รัฐมนตรี ไม่ใช้สมาชิกรัฐสภา ไม่มีค่าใช้จ่ายเงินเดือน แต่เป็นเสมือนรัฐมนตรีฝึกงาน (inpractice apprentice ministers) ซึ่งเป็นกำลังคนที่ช่วยการทำงานได้มาก

การประชุม กรม.มีในทุกวันอังคารหรือพฤหัสบดี สัปดาห์ละครั้ง และใช้เวลาประชุมสั้น ๆ เท่านั้น บางคราวแค่ 30 นาทีก็มี แต่เขาจะมีการประชุมแบบไม่เป็นทางการ (Informal) ประชุมคณะทำงาน (Ad-hoc) และประชุมทวิภาคี (Bilateral) กันบ่อย

กล่าวกันว่านายกรัฐมนตรีส่วนใหญ่ชอบมี Kitchen Cabinet ซึ่งหมายถึงการประชุมกลุ่มรมต. ที่เป็นแกนสำคัญในประเด็นต่างๆ ยุคนายกรัฐมนตรีโทนี แบลร์ เขาเรียกกันว่า Sofa Cabinet ซึ่งการตัดสินใจในเรื่องใหญ่ ๆ มักเกิดขึ้นก่อนการประชุมกรม.

บทบาทกระทรวง NI

กระทรวง NI เป็นกระทรวงเชิงพื้นที่ ที่ดูแลกำกับงานของกระทรวงส่วนกลางเกือบทั้งหมดที่ลงไปยังพื้นที่ระดับแคว้นทั้งแคว้น กรณีกระทรวง NI ก็ดูแลเฉพาะพื้นที่แคว้นไอร์แลนด์เหนือ เช่นเดียวกับอีก 2 กระทรวงที่ดูแลกำกับเฉพาะพื้นที่แคว้นสก๊อตแลนด์และแคว้นเวลส์

ปกติแล้วงานราชการส่วนใหญ่ในพื้นที่จะอยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับต่าง ๆ ทั้งในระดับจังหวัด (County) , เมือง, นคร,มหานคร และชุมชน (parish) ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับแคว้นนั้นเขามีรัฐบาลท้องถิ่นระดับแคว้นอยู่ในทุกแคว้น ยกเว้นแคว้น England หมายความว่าทั้ง Scotland , Wales และ NI ต่างก็มีรัฐสภาและรัฐบาลของแคว้นอยู่นานแล้วทั้งสิ้น

แต่ถึงแม้ว่าจะมีระบบการปกครองท้องถิ่นที่ค่อนข้างสมบูรณ์แบบ และมีกระทรวงพื้นที่เป็นกลไกบูรณาการงานส่วนกลางอีกชั้นหนึ่งแล้วก็ตาม ปัญหาความไม่สงบใน NI ก็ยังเกิดขึ้นและกว่าจะแก้ไขได้ก็ต้องใช้ความพยายามอย่างมากและสูญเสียไปเยอะ

เท่าที่ทราบอาจกล่าวได้ว่าในช่วงก่อนหยุดยิง กระทรวง NI ไม่มีบทบาทสำคัญอะไรต่อการจัดการปัญหาความคับแค้นไม่พอใจของชนกลุ่มน้อยในแคว้น และการเจรจาต่อรองทางการเมือง หรือ peace negotiation ใดๆ ยกเว้นในช่วงปี 1972 ซึ่งรัฐบาลกลางได้แขวนอำนาจของรัฐบาลแคว้น NI (Stormont) และส่ง direct rule ไปจากรัฐบาล Westminster นั้น กระทรวง NI ต้องทำหน้าที่เข้มข้นมาก 3 อย่างแทนรัฐบาลท้องถิ่นคือ 1) Governor of NI 2) Prime Minister of NI 3) Minister of Home Affairs

แต่ภายหลัง Good Friday Agreement และการหยุดยิงแล้ว กระทรวง NI กลับมีบทบาทอย่างมากในการดูแลการถ่ายโอนอำนาจ (devolution) เพราะอำนาจที่ถ่ายโอนทั้งหลายเหล่านั้นล้วนเป็นอำนาจหน้าที่ที่กระทรวง NI รับผิดชอบอยู่แล้วทั้งสิ้น หมายความว่ายิ่งถ่ายโอนอำนาจไป กระทรวง NI ที่ลอนดอนก็ยิ่งเหลืออำนาจน้อยลง ในขณะที่รัฐบาลท้องถิ่นของแคว้น NI (Stormont Government) ก็มีอำนาจมากขึ้นทุกที

การถ่ายโอนอำนาจไม่ใช่ว่าจะมีความราบรื่น ตรงข้ามเต็มไปด้วยปัญหาอุปสรรคมากมายซึ่งก็เป็นหน้าที่ของกระทรวง NI ต้องทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย ประนีประนอมเพื่อให้การ devolution ตามนโยบายรัฐบาลกลางสามารถบรรลุผลตามเป้าหมาย

อย่างเช่นในปี 2002 - 2008 เกิดปัญหาขึ้นภายในรัฐบาล Stormont (NI)

กล่าวคือ กลุ่ม IRA ยังแอบซ่อนอาวุธเอาไว้และก่ออาชญากรรมขึ้นมามาก จึงทำให้พรรค UUP และ DUP ซึ่งเป็นฝ่าย Unionist ไม่พอใจต่อพรรค Sinn Fein (ฝ่าย Republicanist / Nationalist) ที่ไม่ช่วยจัด

การปัญหา ความขัดแย้งดังกล่าวรุนแรงขึ้นจนกระทั่งรัฐบาลกลางต้อง
แขวนอำนาจอีกครั้ง โดยดึงกลับไปไว้ที่รัฐมนตรีกระทรวง NI เป็น
การชั่วคราวทำให้รัฐมนตรีกระทรวง NI ต้องเล่นบทบาทไกล่เกลี่ย
เจรจาอย่างหนักจนเป็นที่เรียบร้อย แล้วจึงคืนอำนาจไปดังเดิม

ล่าสุดการถ่ายโอนอำนาจด้านการตำรวจและการยุติธรรม
(Policing and Justice) เพิ่งมีการถ่ายโอนไปเป็นที่เรียบร้อยในปี 2010
(12 Apr)

“

ตอนที่ 5
การถ่ายโอนอำนาจ

”

คุณ Jimmy Spratt เคยมาพูดที่เมืองไทยตามคำเชิญของสถาบันพระปกเกล้า แก่เป็นอดีตข้าราชการตำรวจของ NI ในช่วงความไม่สงบและเป็นพวก Protestant, Unionist บอกว่าแกเป็นคนอังกฤษก็อยากให้ NI เป็นส่วนหนึ่งของ UK ต่อไป แต่ก็ได้เรียนรู้ความคิดที่แตกต่างว่าพวกเขายังคงต้องการแยกไปอยู่กับประเทศ Ireland และเรียนรู้ที่จะอยู่กับความคิดที่แตกต่างได้ トラบเท่าที่พวกเขาไม่ใช้ความรุนแรงในการผลักดันความเชื่อดังกล่าว..... นอกจากนั้นยังย้ำว่าวิธีการทางทหาร หรือกฎหมายจุกจิกเงินโตๆ ควรใช้ในช่วงเวลาสั้นๆ เท่านั้น...และมาตรการความสำเร็จในการคลี่คลายปัญหา NI คือการถ่ายโอนอำนาจ (Devolution) จากรัฐบาล UK สู่รัฐสภาไอร์แลนด์เหนือโดยเฉพาะในเรื่องกิจการตำรวจและการยุติธรรม (Policing and Justice)

ประเทศอังกฤษเขามีการกระจายอำนาจไปให้องค์กรปกครองท้องถิ่นระดับต่างๆ อย่างค่อนข้างสมบูรณ์กว่าประเทศเราอยู่มากแล้ว แต่การถ่ายโอนอำนาจนี้เป็นการเพิ่มเติมไปจากเดิมอีก ทำให้จึงน่าสนใจว่าเขาเสนออะไรใหม่จึงทำให้ IRA หยุดสู้รบและหันกลับมาใช้สันติวิธีและวิถีทางการเมืองในระบบ

Devolution เป็นการให้อำนาจตามกฎหมายจากรัฐบาลกลางไปยังระดับต่ำกว่าประเทศ (Subnational) คือ แคว้น ภูมิภาค ท้องถิ่น หรือมลรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเงินและการออกกฎหมาย

ซึ่งต่างจากระบบ Federalism เพราะอำนาจที่ถ่ายโอนไปนั้นยังคงอยู่กับส่วนกลางแต่ให้ไปชั่วคราว (de jure unitary) ในขณะที่ Federalism ให้อำนาจไปโดยมีรัฐธรรมนูญคุ้มครองและให้หลักประกัน

ปัจจุบันในประเทศอังกฤษมี Devolution อำนาจรัฐบาลกลางไปให้กับ 3 แคว้นแล้วคือ Scotland , Wales และ NI ส่วน England เขายังไม่ให้เพราะมีรัฐบาลกลางตั้งอยู่

การเก็บภาษีท้องถิ่นเพื่อใช้ในกิจการตำรวจ, ดับเพลิง, รถพยาบาล ฯลฯ ดำเนินการได้โดยรัฐบาลท้องถิ่นที่มาจากกาเลือกตั้ง

สำหรับ NI นับตั้งแต่ Good Friday Agreement เมื่อเดือนเมษายน 1998 เป็นต้นมากระบวนการถ่ายโอนอำนาจและการจัดการตนเองในโครงสร้างส่วนบนของ NI เป็นไปอย่างดุเดือดเข้มข้น มีทั้งปัญหาอุปสรรคและความก้าวหน้ามาโดยลำดับ

ความขัดแย้งและความเห็นความต้องการที่ไม่ลงรอยกันระหว่าง 2 ฝ่าย ทำให้ต้องมีการเจรจาตกลงกันและแถลงออกมาเป็น Agreement ต่าง ๆ เป็นระยะรวม 3 ครั้ง คือ 1) Good Friday Agreement : April 1998 2) St.Andrews Agreement (NI Act,Oct.2006) 3) Hillsborough Castle Agreement (Feb 2010)

ในขณะที่เดียวกันกระบวนการจัดสรรอำนาจที่ผ่านประชามติของประชาชนก็เกิดขึ้นและมีพัฒนาการที่มีความสมดุลย์และหลากหลายลงตัวมากขึ้นเรื่อย ๆ กล่าวคือมีการเลือกตั้งตามวาระและตามเงื่อนไขขั้วกติกา ทางการเมืองปกติของประเทศอังกฤษ รวม 4 ครั้ง แต่แต่ละครั้งมีพัฒนาการและวุฒิภาวะมากขึ้นตามลำดับ ได้แก่

- First Assembly Election : May 1998 ,
- Election held for the suspended Assembly : Nov 2003 ,
- Election held after the St.Andrews Agreement : Mar 2007
- และล่าสุด Election return DUP and Sinn Fein as the largest parties again : May 2011

ระบบการบริหารกิจการของแคว้น NI ประกอบไปด้วย 2 ส่วน

1) รัฐสภา NI (Northern Ireland Assembly)

- ทำหน้าที่ออกกฎหมาย มีสมาชิกรัฐสภา (Members of Legislative Assembly : MLAs) จำนวน 108 คน มาจากการเลือกตั้ง ในจำนวนนี้รวมทั้งประธาน และรองประธานรัฐสภา (Speaker and Deputy Speakers)

2) รัฐบาล NI (Executive Committee “Cabinet”)

- ทำหน้าที่บริหารกิจการ ประกอบด้วยคณะรัฐมนตรี และแผนงานต่าง ๆ ของรัฐ

NI Executive เป็นกลไกบริหารที่รับถ่ายโอนอำนาจจากรัฐบาลกลางของUKเขาใช้หลักรัฐบาลผสมหรือรัฐบาลร่วม(Consociationalist Government) กล่าวคือกำหนดให้ระบบพรรคเสียงข้างมาก 2 อันดับแรกต้องรวมกันเป็นรัฐบาล และมีระบบผู้นำคู่ (Diarchy) โดยมี First Minister และDeputy First Minister ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าคณะรัฐบาล ระบบแบบนี้เขาเรียกว่าเป็นรัฐบาลผสมภาคบังคับ (Mandatory Coalition) ซึ่งต่างจากอีกระบบหนึ่งคือรัฐบาลผสมที่เกิดขึ้นโดยความสมัครใจแบบบ้านเราหรือที่อื่น ๆ (Voluntary Coalition)

การบริหารจะเกิดขึ้นไม่ได้เลยถ้า 2 พรรคใหญ่ไม่เข้าร่วม คณะรัฐมนตรีของ NI เป็นระบบ Multi-party Executive มีรัฐมนตรี 11 คน แต่ละคนมีอำนาจหน้าที่เต็มร้อยในแผนงานของรัฐที่อยู่ภายใต้การดูแล

การแต่งตั้งรัฐมนตรีทำโดยระบบ ดองต์ (d'Hondt) หรือ party list ซึ่งจะสะท้อนการสนับสนุนที่เข้มแข็งจากจำนวนที่นั่งในรัฐสภาด้วยการประชุมคณะรัฐมนตรีจะพิจารณาเฉพาะประเด็นที่คาบเกี่ยวระหว่างความรับผิดชอบของ 2 แผนงานขึ้นไปจึงต้องมาประชุมตกลงกัน ส่วนใดที่ไม่เกี่ยวกับแผนงานอื่นก็ทำไปได้เลย

แผนงานโครงการและงบประมาณประจำปีของรัฐบาลเมื่อตกลงกันภายในรัฐบาลแล้ว ต้องผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภาด้วย

แผนงานทั้ง 12 ได้แก่ 1) การพัฒนาการเกษตรและชนบท 2) วัฒนธรรมศิลปะและนันทนาการ 3) การศึกษา 4) การจ้างงานและการเรียนรู้ 5) วิสาหกิจ การค้าและการลงทุน 6) สิ่งแวดล้อม 7) การเงินและบุคลากร 8) การสาธารณสุข บริการสังคมและความปลอดภัย สาธารณะ 9) การยุติธรรม 10) การพัฒนาภูมิภาค 11) การพัฒนา

สังคม 12) สำนักงานของหัวหน้ารัฐบาล (First / deputy First Ministry)

การประชุมคณะรัฐบาลมีขึ้นทุกสองสัปดาห์(fortnightly) รัฐมนตรีมีหน้าที่บริหารงานในกรอบของตน สนับสนุนการตัดสินใจของรัฐบาล และเข้าร่วมในกลไกบริหารของรัฐบาล

รัฐบาล NI มีสมาชิกรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง 108 คน คือ จาก 6 จังหวัด ๆ ละ 18 คนซึ่งจากผลการเลือกตั้งล่าสุดเมื่อ May 2011 ประกอบด้วยสมาชิกจากพรรคต่าง ๆ ดังนี้

DPU	38	Sinn Fein	29
UUP	16	SDLP	14
Alliance	8	Green Party	1
TUV	1	Independent Unionist	1

หน้าที่ของรัฐบาลคือการวิพากษ์วิจารณ์และตัดสินใจในเรื่องที่ต้องดำเนินการกับฝ่ายบริหาร และการออกกฎหมายท้องถิ่น

ประธานรัฐสภาคนปัจจุบัน คือ Mr.William Hay เลือกโดยที่ประชุมรัฐสภาให้ทำหน้าที่ประธานการประชุม NI Assembly , ประธานต้องมีจุดยืนที่เป็นกลาง, ไม่มีคะแนนโหวต, รักษากระบวนการและระเบียบปฏิบัติการประชุมในรัฐสภาและเป็นโฆษกรัฐสภาด้วย โดยมีรองประธานอีก 2 คน

การประชุมรัฐสภาทุกวันจันทร์และอังคารเพื่อพิจารณา(ร่าง)กฎหมายที่เสนอมาจากฝ่ายบริหาร, จากสมาชิกรัฐสภา และจากคณะกรรมการนิติการชุดต่าง ๆ

มีการประชุมของคณะกรรมการ การประชุมกลุ่มย่อย และการอภิปราย (Adjournment Debate) ทุกวันอังคาร

มีการตั้งกระทู้ แบบ Written เป็นรายสัปดาห์ และการตั้งกระทู้สด (oral) ทุกวันจันทร์,อังคาร

งานประจำวันของรัฐสภาถูกดำเนินการโดยคณะกรรมการนิติการนิติการ 3 แบบ คือ กรรมการกฎหมาย กรรมการ

ประจำ และกรรมวิธีการเฉพาะกิจ องค์ประกอบกรรมวิธีการสะท้อนความเข้มแข็งของจำนวนสมาชิกสนับสนุนในรัฐสภา คณะกรรมการส่วนใหญ่มีจำนวน 11 คน ประชุมสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ๆ ละ 2 – 3 ชั่วโมง

การถ่ายโอนอำนาจด้านกิจการตำรวจและการยุติธรรม

เป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากต่อการคลี่คลายปัญหาความไม่สงบใน NI การเตรียมงานและดำเนินการทำมาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ในที่สุดเพ็ญจะเป็นที่เรียบร้อยกันในปี 2010 นี้เอง

21 Jan – Arlene Foster (First Minister NI) เรียกร้องให้รัฐบาล UK ช่วยแก้ปัญหา deadlock ที่เกิดขึ้นจากความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันระหว่างฝ่ายต่าง ๆ

21 Jan – Alex Maskey ผู้นำพรรค Sinn Fein ประกาศว่า “การประชุมผู้นำพรรคใน Dublin ตัดสินใจเดินหน้าตามแผน”

25/26 Jan – Gordon Brown (UK) และ Brian Cawen (Irish) อดีตนายกรัฐมนตรี ประกาศเดินทางไปเยี่ยมกลุ่มผู้นำ NI และรัฐบาล 2 ประเทศร่วมเป็นเจ้าภาพจัด Talk Summit

4 Feb – กระบวนการประชุมสุดยอด มีการเจรจาต่อรองกันอย่างเข้มข้นเป็นเวลา 10 วัน ระหว่างพรรค Sinn Fein กับ DUP สุดท้ายประกาศยอมรับรูปแบบและรายละเอียดการถ่ายโอนอำนาจกิจการตำรวจและการยุติธรรมจากรัฐบาลกลาง

ส่วนทางด้านรัฐบาล NI นั้น ตำแหน่งรัฐมนตรีด้านกิจการตำรวจและยุติธรรม เป็นตำแหน่งเดียวที่เขาไม่ได้ใช้ระบบ d'Hont แต่ใช้การ vote จากรัฐสภาทั้งหมด (Cross Country) ในที่สุด รัฐสภาเลือกตัวแทนจากพรรคอิสระเล็ก ๆ มาเป็นรัฐมนตรีกิจการตำรวจและยุติธรรม คือจาก Independent Unionist ซึ่งนับเป็นการประนีประนอมระหว่าง 2 พรรคใหญ่ เพื่อหาคนกลาง ๆ มาดูแลในตำแหน่งที่สำคัญนี้

“สภาวการณ์ของรัฐบาล NI ยังไม่เคยมี การเลือกตั้งครั้งล่าสุด ทำท่าว่าจะมีเสถียรภาพมากขึ้นแบบเกินจินตนาการ โครงสร้างทางการเมืองสมบูรณ์พร้อมแล้วสำหรับกระบวนการเลือกตั้งตัวแทน แต่การเดินทางทางการเมืองของ NI ยังยาวไกล ”

Baroness Marry Goudie
ประธานผู้อุปถัมภ์มูลนิธิกองทุนชุมชน CFNI

“

ตอนที่ 6
มูลนิธิกองทุนชุมชน

”

นักการเมือง นักวิชาการ และผู้คนทั่วไปมักไม่รู้จักและมองไม่เห็นบทบาทของมูลนิธิ หรือ องค์กร NGO ว่าจะมีบทบาทอย่างไรต่อการคลี่คลายปัญหาความไม่สงบหรือการสร้างสันติภาพเพราะส่วนใหญ่จะมองหาพลังอำนาจที่จะทำให้เกิดการเจรจาต่อรองเพื่อหยุดสู้รบกันเสียมากกว่า

แต่คณะศึกษาตุงานของเราไม่ได้คิดเช่นนั้นเพราะทราบมาก่อนว่าที่ NI นั้นเขามีมูลนิธิหรือ NGO แบบใหม่ที่มีบทบาทสานสัมพันธ์ชุมชนที่แตกต่างหลากหลาย และแตกแยกอย่างรุนแรงให้กลับมาอยู่ร่วมกันได้ ทั้งในช่วงก่อนเหตุการณ์หยุดยิง และภายหลังจากนั้นเป็นเวลายาวนานนับเป็นทศวรรษทีเดียว ดังนั้นเราจึงมีสมมติฐานอยู่ก่อนว่ามูลนิธิกองทุนชุมชนแห่งนี้จะเป็นกุญแจสำคัญดอกหนึ่ง จึงต้องตามไปพิสูจน์

มูลนิธิกองทุนชุมชน (Community Foundation) เป็นมูลนิธิประเภทหนึ่งในคอนเซปต์ใหม่ที่แตกต่างจากมูลนิธิทั่วไป

มูลนิธิทั่วไปมักตั้งขึ้นมาเพื่อดำเนินกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ ตามประเด็นที่ตนสนใจและมักไม่จำกัดขอบเขตพื้นที่ แต่มูลนิธิกองทุนชุมชนนั้นเขาตั้งขึ้นมาโดยทำหน้าที่ส่งเสริมแนวคิดการให้เพื่อเพื่อนมนุษย์ (Philanthropy) และทำหน้าที่ระดมทุนจากในชุมชนท้องถิ่นเพื่อนำไปสนับสนุนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเอง โดยผ่านการดำเนินงานขององค์กรชุมชน องค์กรเอ็นจีโอ และองค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่ (Fund Management) และเขามักจะไม่ลงมือดำเนินงานเหล่านั้นด้วยตัวเองคือเรียกว่าหาทุนให้คนอื่นทำงาน

ด้วยแนวคิดในการวางบทบาทที่เฉพาะเจาะจงแบบนี้ จึงทำให้ผู้บริจาคมีความสบายใจว่าการระดมทุนและการบริจาคเหล่านั้นไม่ได้ทำไปเพื่อตัวมูลนิธิเอง และมูลนิธิกองทุนชุมชนก็มักมีเครือข่ายองค์กรทางสังคมที่หลากหลายสำหรับให้ผู้บริจาคสามารถเลือกบริจาคได้ตามที่ต้องการ

ภาพถ่ายสถานีตำรวจที่อยู่ข้าง CFNI มีรั้วและกำแพงสูงเพื่อป้องกันเหตุการณ์

มูลนิธิกองทุนชุมชนจึงเป็นเสมือนตัวกลางหรือสะพานเชื่อมระหว่างผู้ที่มีจิตใจดีอยากช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์กับองค์กรจิตอาสาที่ทำงานเพื่อสังคมที่มีอยู่ในพื้นที่ให้เข้ามาบรรจบกัน

แนวคิดมูลนิธิกองทุนชุมชนเกิดขึ้นครั้งแรกในโลกที่สหรัฐอเมริกาเมื่อเกือบร้อยปีมาแล้ว ต่อมาจึงขยายไปยังยุโรป ละตินอเมริกา เอเชีย และแอฟริกา ปัจจุบันมูลนิธิกองทุนชุมชนทั่วโลกที่มีอยู่หลายพันองค์กร ส่วนใหญ่ (กว่า 3 ใน 4) ก็อยู่ที่สหรัฐอเมริกา

สำหรับในประเทศไทย แนวคิดมูลนิธิกองทุนชุมชนได้นำเข้ามาเผยแพร่โดยคุณไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม ประมาณปี 2545 มีความพยายามที่จะก่อตั้งและพัฒนาอยู่บนหลายโครงการ ทั้งโดยแหล่งทุนต่างประเทศ เช่น World Bank , Ford Foundation , Bernard Van Lear Foundation และแหล่งทุนไทย เช่น สสส. แต่ทั้งหมดก็ยังล้วนอยู่ในขั้นตั้งไข่และกำลังพยายามเรียนรู้หาความรู้และประสบการณ์ทั้งสิ้น

มูลนิธิกองทุนชุมชนเพื่อ NI

ที่ประเทศอังกฤษในแคว้นไอร์แลนด์เหนือ เมื่อคศ.1979 ระหว่างที่เหตุการณ์ความไม่สงบจากขบวนการ IRA กำลังเป็นข่าวใหญ่โตดังไปทั่วโลกนั้น มีคน NI กลุ่มหนึ่งลุกขึ้นมาจัดตั้งมูลนิธิกองทุนชุมชนเพื่อไอร์แลนด์เหนือ (Community Foundation for Northern Ireland / CFNI) เพื่อมุ่งเป็นเครื่องมือของชุมชน และสังคมในการช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรง โดยไม่แบ่งขั้วแยกฝ่ายและทำงานสนับสนุนการฟื้นฟูพัฒนาบ้านเกิดเมืองนอนของตนด้วยการพึ่งตนเองจากภายในท้องถิ่น

การก่อตั้ง CFNI ท่ามกลางความขัดแย้งและความรุนแรง เขา มีวัตถุประสงค์ชัดเจนว่าจะให้เป็นองค์กรการกุศลอิสระที่ทำหน้าที่ให้ทุนสำหรับการพัฒนาชุมชน และการสร้างสันติภาพสำหรับพื้นที่ NI เป็นการเฉพาะ

เงินตั้งต้นเขาได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลเฉพาะกิจจาก London ที่ถูกส่งมาปกครอง NI โดยตรงในช่วงนั้น จำนวนทั้งสิ้น 500,000 ปอนด์ โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน

- 1) 250,000 ปอนด์ เพื่อใช้เป็นค่าก่อตั้งมูลนิธิ เรียกว่า NI Voluntary Trust Fund
- 2) 250,000 ปอนด์ เรียกว่า Challenge Grant สำหรับลงทุนสร้างหลักประกันในระยะยาว (Endowment) ของมูลนิธิ โดยส่วนนี้มีเงื่อนไขว่าจะต้องหาเงินบริจาคมาสมทบในจำนวนที่เท่ากันด้วย

จากเงินสนับสนุนตั้งต้นดังกล่าว CFNI สามารถดำเนินการรณรงค์รับบริจาคจากสังคมและชุมชนในท้องถิ่นได้อย่างต่อเนื่อง การดำเนินงานมีความเจริญก้าวหน้าและเติบโตขึ้นทุกวัน ทั้งในด้านการระดมทุนบริจาค (Fund Raising) และในด้านการกระจายทุนสนับสนุนให้กับองค์กรทางสังคมต่าง ๆ (Grants Management) จนมีชื่อเสียงไปทั่วโลก

ปัจจุบัน CFNI มีเงินกองทุน Endowment รวม 14 ล้านปอนด์ ซึ่งอยู่ในรูปสต็อก แคร่ และสินทรัพย์ที่มั่นคงต่างๆ และมีการหาเงินบริจาคสนับสนุนทุนได้ปีละไม่ต่ำกว่า 5 ล้านปอนด์สำหรับสนับสนุนโครงการขององค์กรชุมชนและเอ็นจีโอทั่วทั้ง 6 จังหวัดของแคว้นไอร์แลนด์เหนือ

ปี 2004 CFNI เริ่มขยายบทบาทเชื่อมโยงกับองค์กรให้ทุนสำหรับพื้นที่ที่มีปัญหาความขัดแย้งรุนแรงในประเทศต่างๆ เช่น อินเดีย เนปาล ศรีลังกา บังคลาเทศ จอร์เจีย โคลัมเบีย อิสราเอล และเปอร์เซีย จนกลายเป็นเครือข่ายระหว่างประเทศขึ้นที่เรียกว่า Foundation for Peace Network (FFP Network) โดยมี CFNI เป็นทั้งเลขานุการและแกนนำเครือข่าย

FFP Network มุ่งทำงานในเรื่องการสร้างสันติภาพ ความเสมอภาคเท่าเทียม สิทธิมนุษยชน และการช่วยเหลือพึ่งพากัน

ในสถานการณ์สงคราม

CFNI ตั้งขึ้นท่ามกลางสงครามกลางเมืองที่มีชุมชน 2 กลุ่มใหญ่ต่อสู้กันและกองกำลังของรัฐบาลเป็นฝ่ายที่ 3 ดังนั้นแม้จะบอกว่าเป็นองค์กรที่ไม่แบ่งข้างแยกฝ่ายแต่การได้รับเงินทุนตั้งต้นจากรัฐบาลย่อมเป็นด้านอุปสรรคที่ทำให้ชุมชนทั้ง 2 ฝ่ายเกิดความหวาดระแวงได้ง่าย จึงน่าสนใจว่า CFNI เขาจัดบทบาท วางตัวและจัดการปัญหานี้อย่างไร ทั้งในเชิงภาพลักษณ์และในเชิงความเป็นจริง

ในเชิงโครงสร้าง CFNI เขาออกแบบให้มีความชัดเจนในทางนโยบายในเรื่องสำคัญ 2 อย่าง 1) ความเป็นอิสระ 2) ความโปร่งใสทางการเงิน

คณะกรรมการอำนวยการของมูลนิธิ (Board of Trustee : BOT) ต้องสะท้อนถึงความเป็นอิสระของผู้มาเป็นกรรมการ ความเป็นตัวแทนจากทั้ง 2 ฝ่าย รวมทั้งตัวแทนจากกลุ่มนักกิจกรรมชุมชนที่ทำงานอยู่ในพื้นที่ขัดแย้งด้วยที่มีโอกาสได้เข้ามาเป็นกรรมการ

มีการวางระเบียบแบบแผนหรือประเพณีปฏิบัติ (Strategic Ethos) ที่ชัดเจนในการสนับสนุนกิจกรรมโครงการที่เป็นลักษณะช่วยเหลือตนเอง (Selfhelp) และเป็นโครงการชุมชนพื้นที่ที่ขัดแย้งรุนแรงและสนับสนุนความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ความสัมพันธ์ – ความเข้าใจ ระหว่างชุมชน 2 ฝ่ายเป็นสำคัญ (Cross – community basis)

มีการคัดเลือกเจ้าหน้าที่ CFNI อย่างพิถีพิถัน จากนักพัฒนาชุมชนที่มีความชำนาญและมีสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนท้องถิ่น

ในแง่การเงิน CFNI ได้สร้างเงินกองทุนหลักประกันความเป็นอิสระ (Independent Endowment Base) จำนวน 14 ล้านปอนด์ หรือ 700 ล้านบาท โดยลงทุนใน stock Shares และ Property ต่าง ๆ ในขณะเดียวกันก็มีกิจกรรมรณรงค์หาทุนทุกปีโดยทำเป็นช่วงๆเพื่อนำไปใช้ในการสนับสนุนองค์กรภาคประชาชนและสะสมเพิ่มพูนเงินกองทุนดังกล่าว

ในการพิจารณาให้ทุนสนับสนุนองค์กรทางสังคม CFNI บริหารจัดการโดยใช้รูปแบบและแหล่งทุนที่หลากหลาย อาทิ :

- ดึงมาจากดอกเบี้ยและเงินปันผลจากกองทุน Endowment
- บริหารแผนงานและเงินทุนจากภาครัฐที่ได้รับช่วงมอบหมายมาตามภารกิจ
- บริหารแผนงานและเงินทุนจากภาคธุรกิจ CSR
- บริหารแผนงานให้ทุนในนามขององค์กรการกุศล ทรัสต์ และมูลนิธิอื่น ๆ
- บริหารเงินสนับสนุนของผู้บริจาคแบบปัจเจกบุคคล
- บริหารกองทุนของ EU ภายใต้โครงการ Special Support Program for Peace & Reconciliation (1995 - 1999) และโครงการ EU Peace II Program (2002 - 2008)

CFNI ต้องได้รับการตรวจสอบทางบัญชีจากองค์กรภายนอก เป็นรายปี และต้องทำรายงานการเงินสำหรับกองทุนทุกกองทุนที่มี สัญญาผูกพันกันซึ่งสาธารณชนสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา

CFNI ลงมือทำงานพัฒนาด้วยตนเองในบางโครงการด้วยตนเองเหมือนกัน โดยไม่ทำโครงการต่างๆ ไป แต่จะเลือกทำในพื้นที่ที่ขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมรองรับ และเป็นงานเชิงบุกเบิก เพื่อดึงเอาความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ ออกมา

CFNI ต้องทำงานสังเคราะห์และจัดการความรู้ บทเรียนรู้ ประสบการณ์จากโครงการที่ได้ให้ทุนสนับสนุนไปและโครงการนำร่อง เพื่อจัดทำเป็นรายงานและตีพิมพ์เผยแพร่ แจกจ่ายไปยังบุคคลในระดับนโยบายและผู้บริจาคด้วย

ภาพสถานี BBC NI ถ่ายจากโรงแรมฮอลิเดย์ อินน์

อนุสรณ์สถานในชุมชนรำลึกประวัติศาสตร์ความเข้มข้นและการต่อสู้

บทเรียนการทำงานในช่วงความรุนแรง (Violent Conflict)

จากการทำงานในช่วงปี 1979-1994 ซึ่งเป็นภาวะความไม่สงบที่มีความรุนแรงมากในพื้นที่ระดับชุมชนท้องถิ่นทั่วทั้งแคว้น CFNI มีบทเรียนที่สำคัญในเชิงยุทธศาสตร์หรือในเชิงหลักการและในเชิงปฏิบัติการ อาทิ :

- พบว่าสิ่งสำคัญที่ทำให้ชุมชนทุกฝ่ายเกิดความเชื่อมั่นไว้วางใจต่อ CFNI คือ การระบुरากของความต้องการที่แท้จริงและแรงบันดาลใจของชุมชนที่มีต่อโครงการ โครงการพิเศษ ภูมิศาสตร์และกลุ่มเป้าหมายเร่งด่วน ที่มีลู่ไปให้การสนับสนุน โดยสามารถอธิบายเหตุผลได้กระจ่างชัดว่าสิ่งเหล่านั้นล้วนเป็นวาระของชุมชน ไม่ใช่เป็นวาระของรัฐบาล

- ในทุกโครงการยุทธศาสตร์ต้องมั่นใจว่าจะไม่ทำให้เกิดความแปลกแยกระหว่างชุมชนหนึ่งกับอีกชุมชนหนึ่ง ต้องระวังความรู้ที่แตกต่างกันระหว่าง 2 ชั่วขัดแย้งในชุมชนและต้องดึงเอากรรมการ BOT จากทั้ง 2 ชั่วมาร่วมดูแลรับผิดชอบด้วยกันเสมอ

- ในการสร้างความสัมพันธ์ ความไว้วางใจกับนักกิจกรรมที่จะได้รับผลกระทบและกลุ่มคนชายขอบ เจ้าหน้าที่มูลนิธิต้องใช้เวลามาก ๆ ในการประชุมกับชุมชน การปรึกษาหารือ การพัฒนาแนวทางร่วมกับพวกเขา อย่าทำงานโดย Top Down

- มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดในการวางบทบาท ตำแหน่งแห่งที่ของมูลนิธิให้มีภาพลักษณ์ความโปร่งใส เป็นอิสระ ไม่มีวาระแอบแฝง และแสดงความปรารถนาอย่างเปิดเผยว่าโครงการมุ่งจะให้เกิดประโยชน์กับใคร กลุ่มใด หรือองค์กรใด

- เพื่อสร้างความมั่นใจและความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่มูลนิธิ ต้องสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์อย่างกว้างขวางกับทุกชุมชน ทุกฝ่าย เจ้าหน้าที่ CFNI ต้องไปเยี่ยมทุกกลุ่ม ทุกชุมชนที่เสนอโครงการขอทุน ไม่ว่าชั่วใด

- เอกสารเผยแพร่ทุกชิ้นของมูลนิธิต้องระวังไม่ไปกระทบอารมณ์ความรู้สึกของชั่วที่ขัดแย้ง ทั้งชื่อโครงการ ลักษณะโครงการ รูปแบบกิจกรรม ข่าวสาร สัญลักษณ์และภาษาสื่อสารต้องพิถีพิถันมาก ระวังไม่ให้เกิดความรู้สึกว่าลำเอียงไปทางใดทางหนึ่ง

- เมื่อให้ทุนไปแล้ว ต้องจัดเวทีให้นักกิจกรรมชุมชนทั้ง 2 ฝ่าย มาร่วมพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน บนพื้นฐานของประเด็นและความ เป็นชุมชนทั้งชุมชน

- มูลนิธิต้องหาทางสร้างอิทธิพลต่อความคิดของรัฐบาล ที่จะให้มีความระมัดระวังต่อความต้องการของชุมชน และการรับรู้รับ ทราบของชุมชนเสมอ

บทเรียนในช่วงการสร้างสันติภาพ (Peace Building)

ตั้งแต่เริ่มเจรจาหยุดยิงในปี 1994 จนถึงปัจจุบัน (2011) ความ ก้าวหน้าในการสร้างสันติภาพและการเปลี่ยนผ่านความขัดแย้ง เป็นไปแบบขึ้น ๆ ลง ๆ

CFNI ได้ถูกมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นกลไกดังกล่าวภายใต้ แผนการให้ทุนสนับสนุนชุมชนของสหภาพยุโรป (EU Peace Program) ในขณะเดียวกันก็ต้องรักษาความเป็นอิสระขององค์กรไปด้วย ซึ่ง อย่างหลังนี้สำคัญกว่าและอยู่เหนือบทบาทแรก

มีบทเรียนรู้จากการทำงานในเชิงยุทธศาสตร์และเชิงปฏิบัติ การบางอย่าง อาทิ :

- พบว่าการสร้างสันติภาพ(Peace Building) และการเปลี่ยน ผ่านความขัดแย้ง (Conflict Tranformation) เป็นงานระยะยาว ไม่ใช่ งานเฉพาะหน้า ซึ่งแตกต่างกับการเจรจาตกลงด้านสันติภาพ (Peace making) ที่นักการเมืองเขاتดกลงกันอย่างชัดเจน

- การสร้างสันติภาพ เป็นแนวคิดที่ครอบคลุมครบถ้วน ทั้ง การกำหนดทิศทางการสร้างการดูแลรักษาทั้งกระบวนการวิธีการและ ขั้นตอนในการเปลี่ยนผ่านความขัดแย้งสู่ความยั่งยืนและสันติสัมพันธ์

- การสร้างสันติภาพ ต้องแสดงผลออกมาให้เห็นได้ถึงการ เปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนในชีวิตประจำวันของประชาชน เช่น มีความ กลัวน้อยลง มองโลกในแง่ดีมากขึ้น เชื่อถือไว้วางใจกันมากขึ้น ยอมรับ และเห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มคนที่เคย เจ็บปวดกับความรุนแรง และชุมชนที่ได้รับผลกระทบมาก่อน

- การสร้างสันติภาพไม่ได้มีธรรมชาติที่เป็นเส้นตรง (non - linear) มักมีความก้าวหน้า หยุดนิ่ง และถอยหลังกลับไปกลับมาได้ตลอดเวลา จึงจำเป็นต้องเตรียมรับมือและมีความอดทน

- พึงระลึกในรายละเอียดว่าโปรแกรมต่าง ๆ ที่เป็นการกระทำหรือการพัฒนาใด ๆ ก็อาจถูกนำไปทำให้เป็นการเมืองที่ฝ่ายต่าง ๆ จะนำไปใช้ประโยชน์ได้เสมอ

- การที่ CFNI ได้พยายามดึงเอาคนจากทุกฝ่ายทุกชั้นมาร่วมในกระบวนการตัดสินใจในงานต่างๆ ของมูลนิธิ รวมทั้งกระบวนการพิจารณาทุน และการติดตามผลซึ่งมี 10 กว่าคณะรวม 108 คน เป็นเรื่องที่จำเป็นและได้ประโยชน์อย่างมาก

- การยื่นโอกาสใหม่ ๆ ให้ชุมชนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นการให้เขาได้แสดงถึงสิ่งที่เขาหวัง เขากลัว เขาปรารถนา รวมทั้งสร้างสรรค์พื้นที่ในการแลกเปลี่ยนมุมมองความคิด และนำประสบการณ์ใหม่ ๆ จากสังคมอื่น ๆ มาช่วยเสริม ล้วนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

- จำเป็นต้องสนับสนุนชุมชนท้องถิ่นด้วยข้อมูล ทักษะ สร้างความเชื่อมั่นต่อการพัฒนาทางการเมืองและเกี่ยวข้องผูกพันกับมุมมอง หรือประสบการณ์ที่แตกต่างจากตน

- ต้องสามารถที่จะให้ทุน และสนับสนุนความริเริ่มที่มีความเสี่ยง เช่น การทำงานกับกลุ่มคนที่ไม่เห็นด้วยหรือปฏิเสธกระบวนการสันติภาพ

ภาพ Graffiti วัฒนธรรมทางสังคมและการเมืองในชุมชน
รัฐสูงและลวดลายยังคงใช้แบ่งกันระหว่างชุมชน

งานเบื้องหลังที่เป็นประโยชน์

งานเบื้องหลังที่เป็นประโยชน์ต่อภารกิจหน้าฉาก (Hind Sight) ทั้งในด้านการเข้าใจเบื้องหลังเบื้องลึก และการสนับสนุนภาวะแวดล้อม ตลอดจนการกำกับทิศทางไปข้างหน้าล้วนมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ CFNI ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง

ในช่วงความรุนแรง (1979 - 1994)

- การมีแผนงานกิจกรรมที่สม่ำเสมอในการดึงกลุ่มนักกิจกรรม ชุมชนมาพบปะกันในเวทีวิชาการประจำปี สามารถช่วยรักษาการติดต่อสื่อสารกันในขั้นพื้นฐานได้ดี
- การมีแผนงานเชิงรุกในการสนับสนุนกลุ่มเหยื่อ และปัจเจกชนที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงมีประโยชน์มาก
- การประเมินผลกระทบจากความรุนแรงเป็นประจำทุกปี และการรักษาระดับความเอาใจใส่มุ่งมั่นในเรื่อง peace, social justice, human right เป็นสิ่งที่จำเป็น

ในช่วงการสร้างสันติภาพ (1995 - 2011)

- ต้องระวังประเด็นที่อ่อนไหวบางอย่างที่จะทำให้บางกลุ่มได้รับประโยชน์ทางการเมือง และบางส่วนจะได้รับผลกระทบจากกระบวนการสันติภาพ
- ต้องตระหนักถึงอิทธิพลของสื่อให้มาก ๆ
- ต้องให้บทบาทความสำคัญต่อ องค์กรชุมชน และองค์กรเอ็นจีโอท้องถิ่น และต้องเติมเต็มบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่น ต้องคอยปรับความรับรู้ความเข้าใจ และให้ข้อเสนอแนะใหม่ ๆ
- CFNI พบว่าต้องอุทิศเวลาในการพูดคุยกับประชาชนทุกฝ่าย และเรียนรู้มุมมองที่ต่าง
- จำเป็นต้องยึดหยุ่นในการลงทุนสนับสนุนกับความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ในการสร้างสันติภาพ (innovation)
- เมื่อประชาชนอยู่ในภาวะความรุนแรงยาวนานมักจะมีแนวโน้มที่จะคิดถึงแต่ตัวเอง ซึ่งส่งสยหวาดระแวง และมีอัตลักษณ์เดี่ยว ๆ

มากกว่าปกติ จึงต้องหาทางประเมินสถานการณ์ในสภาพที่อ่อนไหว และหยิ่งราก ซึ่งในแง่นี้ สิ่งที่จะช่วยได้มากคือ ศิลปกรรมชุมชน (Community Art)

- ประชาชนมักมีภาวะซึมเศร้าจากความรุนแรงที่เรื้อรัง สิ่งที่เป็นประโยชน์คือการจัดงานเฉลิมฉลองบ่อยๆกับความสำเร็จน้อยใหญ่ของพวกเขา

- การช่วยเหลือจากภายนอกต้องไม่ตั้งเป้าหมายที่ทะเยอทะยานมากจนเกินไป สิ่งที CFNI ทำคือการหนุนและมอบบทบาทให้ชุมชนท้องถิ่นทำเองให้มาก โดยไม่ผูกขาดอำนาจ (dictate).

ดร.อวิลา คิลเมอเรีย
(สุภาพสตรีขวามือสุด)
และทีมงานกำลังอธิบายและ
แลกเปลี่ยนประสบการณ์
มูลนิธิกองทุนชุมชน

ผลการดำเนินงานปี 2010/2011

“กรรมการอำนวยการ (BOT) ยังคงผูกพันมุ่งมั่นในการสนับสนุนทางการเงินทุนแก่ชุมชน เราลงทุนต่อเนื่องอย่างหนักในโครงการที่สร้างความแตกต่างในระดับสังคมฐานล่างทั่วทั้งแคว้น NI โดยเฉพาะความมุ่งหมายเชิงยุทธศาสตร์ 5 ประเด็นของ CFNI ”

Tony McCusker

ประธานมูลนิธิกองทุนชุมชนเพื่อ NI

“การลงทุนเพื่อสังคมในชุมชนของเราเป็นความจำเป็นเร่งด่วนสูงสุดของ CFNI โดยเรากระทำผ่านการหาทุนสนับสนุน การให้ทุนขนาดเล็ก และการส่งเจ้าหน้าที่ลงสร้างศักยภาพชุมชนในระดับฐานล่าง เพื่อให้หลักประกันว่าไม่มีพื้นที่ใดใน NI ที่เราเข้าไม่ถึง ”

Dr. Avila Kilmurray

ผู้อำนวยการมูลนิธิกองทุนชุมชนเพื่อ NI

ผลการดำเนินงานด้านลงทุนทางสังคมในชุมชน ปี 2010 / 2011

• พัฒนาแผนงานและความริเริ่มพิเศษ	4.20 ล้านปอนด์
• ให้ทุนสนับสนุนโครงการขนาดเล็ก (295 โครงการ)	0.85 ล้านปอนด์
• สร้างการเปลี่ยนแปลงด้านความเชื่อถือไว้วางใจ	0.10 ล้านปอนด์
• สนับสนุนค่าใช้จ่ายของมูลนิธิกองทุนชุมชน	0.35 ล้านปอนด์
รวม	5.50 ล้านปอนด์

กรอบประเด็นเชิงยุทธศาสตร์ในการสนับสนุนทุนของ CFNI มี 5 ด้าน :

- 1) การสร้างโครงสร้างพื้นฐานทุนทางสังคมของชุมชน
- 2) การเพิ่มพูนความเป็นธรรมทางสังคม
- 3) การเพิ่มพูนความสมัครสมานสามัคคีในชุมชน
- 4) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองผู้กระตือรือร้น
- 5) การสร้างสันติภาพสันติสุข

โครงการขนาดเล็กที่ได้รับการสนับสนุนทุนดำเนินงานมี จำนวน 295 โครงการ

เป็นเงิน 839,135 ปอนด์ หรือเฉลี่ย 2,845 ปอนด์/โครงการ

โครงการที่เล็กที่สุดมีขนาดแค่ 90 ปอนด์ (4,500 บาท)

เท่านั้น

โครงการที่ใหญ่ที่สุดมีขนาด 6,000 ปอนด์ (300,000 บาท)

โครงการลักษณะยุทธศาสตร์เชิงรุกของ CFNI ที่ได้ร่วมกับภาคีสำคัญ ๆ อาทิ:

- Abbey Charitable Trust / Santander Foundation Support

Program

เป็นโครงการช่วยเหลือกลุ่มชุมชนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาศักยภาพในการเข้าถึงแหล่งทุน

- Changing the Conversation

เป็นโครงการรวมคนหนุ่มสาวหลายร้อยคนสร้างวิสัยทัศน์ว่าอยากสร้าง NI ไปสู่อะไรในอนาคต

- Conflict Transformation from the Bottom Up EU Peace III

Consortium

เป็นโครงการสนับสนุนกลุ่มอดีตนักโทษและนักการเมือง ฝ่าย Republican ในการก้าวข้ามพรมแดนอดีต

- The From Prison to Peace Building on Experience Part-

nership

เป็นโครงการที่ดำเนินการในกลุ่มอดีตนักโทษการเมือง ไฟท์ส ใน 3 ประเด็นสาระคือ การเปลี่ยนผ่านความขัดแย้งและสร้างสันติภาพ, การพัฒนาเยาวชนและความเป็นพลเมือง, การเปลี่ยนแปลงสังคม

- The Voice Project

เป็นโครงการริเริ่มในการรวมกลุ่มคนชายขอบของสังคมให้มีสิทธิ์มีเสียง

- Youth bank

เป็นโครงการริเริ่มสร้างผู้นำเยาวชนรุ่นใหม่

มีผู้บริจาคสำคัญในปี 2010 / 2011 (Donor) จำนวน 34 ราย

มีผู้ให้ทุนสนับสนุนโครงการที่สำคัญ (Funders) ในปี 2010 / 2011 จำนวน 18 ราย

สิ้นปี 2011 – มีเงินกองทุน Capital Endowment Funds
14.3 ล้านปอนด์

- มี Restricted Fund (ทุนที่ต้องให้ตามวัตถุประสงค์เฉพาะของผู้สนับสนุน) 1.0 ล้านปอนด์

- มี Unrestricted Fund (เงินบริจาคที่ไม่ระบุวัตถุประสงค์เฉพาะ) 0.3 ล้านปอนด์

“ เราลงทุนทางสังคม 5.5 ล้านปอนด์ในจุดที่เป็นความต้องการสูงสุดของชุมชน และในกลุ่มที่ถูกกลืน เพื่อสะกัดการตกต่ำของวิกฤตสังคมและเสริมสร้างกระบวนการสันติภาพ และสนับสนุนความกล้าหาญในการสร้างวิสัยทัศน์ และความหวัง ”

“ *Philanthropy is the art of supporting the courageous* ”

Baroness Mary Goudie

“

ตอนที่ 7
BBC Northern Ireland

”

BBC Northern Ireland เป็น Broadcasting House ระดับ Regional ของ BBC ที่มีบทบาทและศักยภาพครบเครื่องเต็มรูปแบบทั้งในด้าน TV, วิทยุ, Future media, โครงสร้างพื้นฐานของการเป็นสื่อสาธารณะ, กำลังคนและระบบการบริหารจัดการตลอดจนสภาผู้ชมผู้ฟัง (Audicene Council)

BBC NI มีกำลังคนประมาณ 700 คน ขนาดสำนักงานใกล้เคียงกับ ThaiPBS ที่สำนักงานใหญ่ อุปกรณ์เครื่องไม้เครื่องมือทันสมัย มีระบบ database และ archives ที่สมบูรณ์แบบ

BBC NI ตั้งอยู่ที่ Ormean Avenue, Belfast, BT2 8HQ, ซึ่งอยู่ใจกลางกรุง Belfast เมืองหลวงของแคว้น NI และเขาเพิ่งฉลองครบรอบ 70 ปี เมื่อไม่นานมานี้

ในช่วงที่เริ่มก่อตั้งองค์กร BBC เมื่อปี 1924 ที่ NI มีหน่ออ่อนของสื่อมวลชนนี้อยู่แล้วแต่ยังมีผู้ฟังอยู่ในวงแคบ และได้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของ BBC ในปี 1927

เขาเริ่มให้บริการวิทยุก่อนตั้งแต่ปี 1936 ซึ่งรับฟังได้ทั้งทั่วพื้นที่ของแคว้น NI

สำหรับสำนักงานใหญ่ของ BBC NI เริ่มออกแบบในปี 1936 โดยสถาปนิกชาวสก๊อตมีข้อกำหนดให้ต้องตั้งอยู่ใจกลางกรุงและมีลักษณะพื้นฐานคล้ายคลึงกับ BBC London มูลค่าก่อสร้างในตอนนั้นประมาณ 250,000 ปอนด์

การก่อสร้างมีขึ้นระหว่างปี 1939 - 1941 ซึ่งเป็นช่วงที่เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 พอดี มีเกร็ดความรู้ที่ได้รับทราบจากเจ้าหน้าที่ว่าผนังตึกออกแบบไว้หนามากซึ่งสามารถป้องกันระเบิดได้ด้วย

เริ่มใช้อาคารสำนักงาน BBC NI เมื่อปี 1945 การติดตั้งและพัฒนาระบบอุปกรณ์เทคโนโลยีใช้เวลาอีก 2 - 3 ปีหลังจากนั้น

BBC NI เริ่มให้บริการ TV ในปี 1953 และเปิดใช้เครื่องส่งชุดใหม่ที่ Divis ในปี 1955 แรกๆ มีข้อจำกัดอยู่มาก จึงทำเฉพาะด้านข่าวเท่านั้น

ต่อมามีสถานีคู่แข่งซึ่งเป็นเอกชน คือ UTV (Ulster TV) ซึ่งเป็น TV ท้องถิ่น ทำให้ BBC NI ต้องปรับปรุงพัฒนาบริการด้าน TV อย่างรวดเร็ว

BBC NI – School program

เริ่มในปี 1960/ 1961 จากเครือข่ายงานบุกเบิกด้านวิทยุของ BBC NI ทำให้มีการขยายตัวในการใช้ประโยชน์จากรายการไปสู่สังคมมากขึ้น

ในช่วงความไม่สงบที่เรียกกันว่า **“The Troubles”** ใน NI มีผลกระทบต่อการทำงานของ BBC และการเปลี่ยนผ่านต่างๆ ของ BBC NI เป็นอย่างมาก การทำข่าวและการเสนอรายการบางครั้งมีผู้ฟังที่โกรธกริ้วและมีปฏิกิริยาจากนักการเมือง ห้องข่าว Belfast ได้ปรับตัวและเติบโตขึ้นเพื่อรองรับความต้องการด้วยสาระข่าวที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว สถานี BBC NI ก็เคยถูกวางระเบิดเช่นเดียวกับศูนย์กลางเมืองในจุดต่างๆ ด้วย

การบริการสื่อสารณะในระดับท้องถิ่นเริ่มขึ้นอย่างจริงจังในปี 1975 เมื่อเปิดสถานีวิทยุ BBC Radio Ulster และเปิด BBC Radio Foyle ในปี 1979 ซึ่งน่าสังเกตว่าเป็นช่วงที่เหตุการณ์ความไม่สงบใน NI กำลังอยู่ในช่วง peak ที่เดียว

การเข้ามาของยุค Digital ทำให้ BBC NI ต้องปรับปรุงด้านเทคโนโลยีครั้งใหญ่เช่นเดียวกับที่อื่นๆ ทั้งด้าน TV และวิทยุ

สภาผู้ชมผู้ฟังใน NI เริ่มต้นจากการจัดตั้ง Broadcasting Council ของท้องถิ่น ต่อมาจึงเปลี่ยนเป็น Audience Council อย่างเป็นอยู่ในปัจจุบัน

มีการเติบโตของสื่อออนไลน์และเครือข่ายการจัดทำรายการของ BBC NI มาโดยลำดับแม้ ตูภายนอกของอาคารสำนักงานใหญ่ BBC NI จะยังคงเป็นลักษณะเดิมๆ แต่ภายในนั้นมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและมีเทคโนโลยีที่รวดเร็วทันสมัย

BBC NI ในสถานการณ์ความไม่สงบ

การเกิดขึ้นและการให้บริการสื่อสาธารณะทั้งด้านวิทยุ, TV และ Schools program รวมทั้งอาคารสำนักงานใหญ่ของ BBC NI ในกรุง Belfast นั้นมีมาแล้ว ก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ

เว้นแต่สถานวิทยุท้องถิ่น 2 สถานี ของ BBC NI เพิ่งจะเป็นเปิดให้บริการในระหว่างเหตุการณ์

ในฐานะที่เป็นสื่อมวลชนซึ่งต้องรายงานข่าวและเผยแพร่รายการในสังคมที่มีการแบ่งขั้วแยกฝ่ายอย่างรุนแรงถึงขนาดมีกองกำลังสู้รบกันนั้น ย่อมมีความยากลำบากในการวางตัว และการปฏิบัติหน้าที่เป็นอย่างยิ่ง

ทั้งพนักงานและผู้บริหารทุกระดับที่เป็นคนในท้องถิ่นที่เข้ามาร่วมทำงานในองค์กร ย่อมมีมาจากทั้ง 2 ฝ่ายที่ขัดแย้งแตกแยกกัน และทุกคนก็มีครอบครัวมีชุมชนที่ตนผูกพันอยู่ด้วยกันทั้งนั้น

ทราบจากเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านข่าวว่า BBC มีความเคร่งครัดในหลักการจริยธรรมและแนวปฏิบัติการเป็นสื่อสาธารณะ(แบบ BBC) เป็นอย่างมาก นักข่าวและพนักงานทุกคนทุกระดับจะต้องเข้ารับการอบรม ปฐมนิเทศและทบทวนตลอดจนเพิ่มพูนความเข้าใจในเรื่องนี้อยู่เป็นประจำ หนังสือคู่มือจริยธรรมของ BBC เป็นเสมือนคัมภีร์ที่วางข้าง

โต๊ะทำงานนักข่าวและพนักงานตลอดเวลา ใครมีข้อสงสัยอะไรในทางปฏิบัติก็สามารถพลิกเปิดออกดูได้ เพราะในนั้นจะมีหลักคิด หลักการ และแนวทางปฏิบัติที่ค่อนข้างสมบูรณ์ครอบคลุมทุกด้านที่จำเป็นสำหรับการทำงาน

คู่มือจริยธรรม BBC ไม่ได้เกิดขึ้นโดยลอยมาจากฟ้า หากเกิดจากการทดลองในการปฏิบัติงานอย่างยาวนานขององค์กร มีการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงทันสมัยอยู่ตลอดเวลา

นี่คือภูมิปัญญาขององค์กรที่ส่งทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น เขาจึงมีและยังคงอัตลักษณ์การเป็นสื่อสาธารณะต้นแบบของโลกได้อย่างมั่นคงและน่าภาคภูมิใจ

การที่ BBC มีหลักจริยธรรมและแบบแผนประเพณีการปฏิบัติงานทั้ง impartiality และ professional อย่างเคร่งครัดเช่นนี้ ก็ไม่ได้หมายความว่า จะฝ่าดงกระสุนดินระเบิดของสถานการณ์ความรุนแรงในท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งสถานีได้แบบร้อยเปอร์เซ็นต์ดังเช่นที่เคยถูกวางระเบิดที่หน้าสำนักงานมาแล้ว

แต่การที่เขามีหลักจริยธรรมและวินัยการทำงานที่แข็งแกร่งเช่นนี้ทำให้ BBC ทั้งในระดับสถาบันหรือองค์กร และในระดับตัวผู้ปฏิบัติงานเองมีภูมิคุ้มกันที่เพียงพอในการทำงาน จนสามารถฝ่าข้ามสถานการณ์ต่างๆ มาได้อย่างโชกโชนมาตลอดเกือบ 1 ศตวรรษ

เสียงสะท้อนที่คณะของเราได้จากการพบปะสนทนากับนักการเมืองท้องถิ่น NI ณ ที่ทำการรัฐสภา (Stormont) และกับกลุ่มนักกิจกรรมสังคม ที่มูลนิธิกองทุนชุมชน ตลอดจนกลุ่มอดีต IRA พบว่าสิ่งสำคัญที่สุดคือ “ภาษา” ในการสื่อสารหรือการรายงานข่าว (Language) ที่BBCใช้อย่างระมัดระวัง

อาจารย์สมชัย สุวรรณบรรณ เล่าให้เราฟังเพิ่มเติมว่า

ในคราวหนึ่งที่รัฐบาลอังกฤษส่งหน่วยปฏิบัติการพิเศษไปสังหารผู้นำ IRA ถึงประเทศสเปน ซึ่งเป็นเรื่องงานลับแต่ผิดกฎหมายระหว่างประเทศ BBC ได้ทำรายงานข่าว Investigative เปิดโปงเรื่องนี้โดยตรงไปตรงมาจนเป็นที่ฮือฮา

อีกคราวหนึ่งเป็นเรื่องที่รัฐบาลมาร์กาเร็ต แธตเชอร์ มีคำสั่งว่า เนื่องจากขบวนการ IRA เป็นองค์กรก่อการร้าย ห้ามสื่อไปสัมภาษณ์ผู้ก่อการร้ายเพราะเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายแต่ BBC ก็ได้ใช้ทักษะและวิธีการอับแบบล สัมภาษณ์ผู้นำ IRA มาเผยแพร่ผ่าน TV ได้โดยการใช้มุกกล้อง การเบลอภาพ และการใช้เสียงพากษ์ (voice-over) ซึ่งรัฐบาลไม่สามารถทำอะไรได้ ผู้ชมก็ได้รับทราบข้อมูลอย่างมีธรรมชาติ

นอกจากนี้บทบาทของรายการวิทยุอย่าง BBC 5 Life และ BBC Radio ท้องถิ่นของ NI คือ Ulster และ Foyle ก็มีรายการเสนอข่าวสารและเรื่องราวจากชุมชนท้องถิ่นฐานล่างของ NI ทั้ง 2 ฝ่ายและสื่อสร้างสรรค์การก้าวข้ามความขัดแย้งทางวัฒนธรรม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

โทรทัศน์ BBC NI

BBC NI เป็น 1 ใน 3 ของ national region ของ BBC เช่นเดียวกับ BBC Scotland และ BBC Wales ซึ่งให้บริการสื่อสารณะทั้งในด้าน TV, Radio, Online และ internet TV contents

BBC NI มีโทรทัศน์ 2 สถานี คือ BBC One NI และ BBC Two NI มีทีมผู้ประกาศข่าวที่ทำงานต่อเนื่องตลอดเวลา และมีการผลิตรายการในอัตลักษณ์ของตนเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของ National BBC บางส่วนเป็นรายการที่ผลิตเพื่อออกอากาศในช่วง time-shifted ที่เขาจัดเวลาไว้ให้สำหรับ Local program ทั้ง 3 ภูมิภาค และ Local program ส่วนใหญ่ออกอากาศผ่านสถานี BBC One NI

มีรายการ TV ภูมิภาคของ BBC NI หลายรายการ ที่มีชื่อเสียง อาทิ :

BBC Newsline เป็นรายการข่าวผู้ประกาศข่าว Noel Thompson, Donna Traynor, Sarah Travers และ Mark Carruthers

Breakfast – เป็นการสรุปข่าวประจำวันทุกเช้า

- ข่าวของ Regional มักเป็นข่าวสั้นๆ แทรกมาก่อนข่าว BBC National ในช่วงเวลาต่างๆ

- Spotlight** – รายการการเมืองภูมิภาค
- Hearts And Minds** – รายการการเมืองภูมิภาค
- Lets Talk** – รายการการเมืองภูมิภาค

นอกจากนั้นยังมี regional art program และ regional weekend chat shows รวมถึงการถ่ายทอดเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่พระประมุขหรือผู้นำประเทศต่างๆ ไปเยือนพื้นที่ NI เช่น ประธานาธิบดีไอร์แลนด์ หรือประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา, การเดินพาเหรด, และวันสำคัญทางศาสนา

เครือข่าย BBC NI มุ่งเน้นผู้ชมผู้ฟังในภูมิภาค ขณะเดียวกันก็ให้บริการแก่ผู้บริโภคทั่วประเทศด้วย ละครและรายการตลกของ BBC NI ที่มีผู้นิยมมาก เช่น Messiah

BBC NI ร่วมผลิตกับเครือข่ายอื่นด้วย เช่น RTÉ ของสาธารณรัฐไอร์แลนด์

รายการ BBC 3 , BBC 4, BBC News และ BBC World News สามารถรับชมได้ในประเทศสาธารณรัฐไอร์แลนด์ผ่านระบบสมาชิก leading digital TV.

เมื่อเร็วๆ นี้เพิ่งมีการลงนามข้อตกลงระหว่างรัฐมนตรีสาธารณสุขไอร์แลนด์กับ UK โดยการผลักดันของพรรคกรีนในสาธารณรัฐไอร์แลนด์ ผลของสัญญานี้จะทำให้คนในประเทศไอร์แลนด์สามารถชม BBC 1 NI และ BBC 2 NI ในขณะที่คนใน NI ก็สามารถดู RTÉ 2 และ TG4 ของสาธารณรัฐไอร์แลนด์ในระบบ free – to –air ทั้งนี้นับตั้งแต่ปี 2012 เป็นต้นไป

BBC School Radio

BBC NI ได้ตั้งแผนกงาน Schools Department ขึ้นในปี 1961 หรือเมื่อ 50 ปี ที่ผ่านมา ซึ่งได้สร้างสรรค์ผลงานทางรายการวิทยุและโทรทัศน์ต่างๆ มากมาย โดยมีลักษณะโดดเด่นเฉพาะตัว และมีรากที่เชื่อมโยงกับสถานที่ ภาษา ประวัติศาสตร์ และประเพณีของท้องถิ่น

ความทะเยอทะยานทางบรรณาธิการในการทำวิทยุท้องถิ่น ที่มีมาตั้งแต่ยุคต้นของ BBC NI คือ ต้องการขยายความสนใจ ความรู้ และประสบการณ์ของเด็ก ๆ ในภูมิภาค NI และกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งอดีตและปัจจุบัน และทำให้เด็กมีความอยากรู้อยากเข้าใจในแผ่นดินเกิดของตนยิ่งขึ้น

บุคลิกลักษณะและสไตล์ของรายการวิทยุโรงเรียนของ BBC มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากตามวิวัฒนาการของเทคโนโลยีและการกระจายเสียงแพร่ภาพ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในตัวการศึกษาเอง เด็วนิววิทยุโรงเรียนของ BBC NI มีลักษณะ multi-platform และเป็น digital มากขึ้น แต่สิ่งหนึ่งที่ไม่เปลี่ยนคือคุณค่าแกนกลาง และเจตนาธรรมที่จะเชื่อมโยงรากเหง้าในอดีตแบบไม่ขาดตอน

เด็ก NI ในอดีต ปัจจุบันได้กลายเป็นคุณพ่อคุณแม่ คุณตา คุณยาย ที่มีลูกมีหลานกำลังอยู่ในวัยเรียนหนังสือ ทุกคนยังคงจดจำ ภาพเครื่องรับโทรทัศน์ ที่ตั้งอยู่มุมห้องเรียนและเครื่องรับวิทยุที่วางอยู่บนโต๊ะครู รวมทั้งเนื้อหาการเรียนการสอนที่แสนอัศจรรย์ที่ลอยมาในอากาศ นี่คือสภาวะแวดล้อมที่เป็นมาตรฐาน และแพร่หลายไปทั่วทั้งแคว้น NI จากอดีตจนถึงปัจจุบัน

นี่คือบทบาท ศักยภาพ และมรดกที่สื่อสาธารณะอย่าง BBC ได้สร้างและสะสมมาอย่างยาวนาน หลายชั่วอายุคน

ภายหลังสงคราม ชั้นเรียนใน NI ได้บรรจุวิทยุเป็นอุปกรณ์การเรียนการสอน ทั้งเด็กและครู ฟังรายการวิทยุโรงเรียนที่จัดมาจาก London ผลผลิตที่ออกมามีความหลากหลายมาก ทั้งบทบันทึกสำหรับครู แผ่นพับแผ่นปลิวสำหรับนักเรียน โปสเตอร์ และชาร์ตติดผนัง และทะเบียนข้อมูลความรู้ต่างๆ

ที่ BBC Scotland และ Wales ต่างก็มีแผนก Schools Department แบบนี้เช่นกันแต่ทั้ง 2 แห่ง เขาผลิตรายการที่มุ่งผลประโยชน์แห่งชาติเป็นหลัก ซึ่งต่างจาก BBC NI เพราะที่ NI เขาเน้นด้านประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ของชาวไอริชเป็นสำคัญ

James Hawthorne เป็นครูสอนคณิตศาสตร์ที่โรงเรียนแห่งหนึ่ง ใกล้ ๆ กรุง Belfast และเริ่มจัดทำชุดรายงานการสอนคณิตศาสตร์ให้กับ London แต่ไป ๆ มามากลับพบตัวตนว่าสามารถทำสิ่งอื่นที่ดีกว่าและ กว้างขวางกว่าเมื่อมาทำรายการ Today and Yesterday in Northern Ireland จนรายการเป็นที่นิยมมากและกลายเป็น Flagship series และเป็น pioneer ของซีรีส์ชุดต่าง ๆ ที่ตามมาภายหลัง

รายการนี้เขาออกแบบสำหรับเด็กชั้นประถมและมัธยมต้น ออกอากาศทุกสัปดาห์ เป็นเวลา 3 เทอมทุกปี มีการผลิตแผ่นพับ แผ่นปลิว, บทบันทึกการสอนของครู และชาร์ตติดฝาผนังในนามและ ในมาตรฐานของ BBC Publication เผยแพร่ประกบไปด้วย

เนื้อหาที่น่าอัศจรรย์ในรายการวิทยุรายการนี้ ครอบคลุมทุก มิติของ “Local Studies” ทั้งประวัติศาสตร์ วรรณคดี ภูมิศาสตร์ ดนตรี เทววิทยา ศิลปะพื้นบ้าน เมืองและชนบท

ทั้ง tapes, archives และ scripts ที่ทำมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ล้วนเป็นคลังภูมิปัญญา ความรู้ที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดและมีมูลค่า มหาศาลมาก

รายการวิชาประวัติศาสตร์เป็นเรื่องที่ร้อนแรงมากในสังคม NI ที่แตกแยก จึงต้องมีการดูแลอย่างพิถีพิถันเป็นพิเศษ เพราะบางครั้ง ถูกมองว่า “แบ่งแยก” และมักมีปัญหาขาดแคลนครูกับตำราที่เหมาะสมที่จะมาทำงานเรื่องนี้

John Boyd เริ่มต้นผลิต 2 รายการ ชื่อ Ulster Since 1800 เพื่อ ดึงกลุ่มผู้ฟังที่เป็นผู้ใหญ่ การพูดคุยสนทนาต้องใช้นักวิชาการประวัติศาสตร์และการผลิตเอกสารสิ่งพิมพ์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาเผยแพร่ ประกอบด้วย

อีกรายการหนึ่งคือรายการ Two Centuries of Irish History ซึ่ง ได้รับความชื่นชมและได้รับรางวัลต่าง ๆ มากมาย ต่อมาได้มีการจัดทำ เป็น Textbook ที่ใช้ในห้องเรียนทั่วไปด้วย

ตึกที่ทำการพรรค Sinn Fein
ข้างผนังเป็นภาพผู้นำที่
เสียชีวิตในเหตุการณ์
Hunger Strike 1988

เจ้าหน้าที่นักข่าวอาวุโสของ BBC NI กำลังเล่าบทเรียนการทำงานในสถานการณ์ความไม่สงบ

นักจัดรายการวิทยุโรงเรียนมักจะสร้างความสัมพันธ์กับผู้ฟังของเขาด้วยการออกเยี่ยมเยียน ครูและนักเรียนตามห้องเรียนต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ

รายการ Over to You มีลักษณะคล้าย Today and Yesterday แต่เขาออกแบบให้เหมาะสมกับกลุ่มเด็กด้วยโอกาสทางร่างกาย

รายการ Two Centuries ต่อมาถูกทำให้เป็นวิชาการน้อยลงในชื่อรายการ Irish History และกลายมาเป็นรายการโทรทัศน์ในชื่อ Ulster in Focus

ผมได้อ่านเรื่องราวเกี่ยวกับ School Radio ในภายหลังจากที่เยี่ยมชม BBC NI แล้ว จึงรู้สึกที่น่าเสียดายมากเพราะเป็นเอกสารในแฟ้มที่ทาง BBC NI เขาเตรียมไว้แจกพวกเรา และผมไม่เคยรู้มาก่อนว่า BBC เขามีรายการวิทยุทำนองนี้ จึงไม่มีใครได้ซักถามเพิ่มเติม

แต่อย่างไรก็ตามได้ทำให้พบว่า BBC Radio นั้นมีบทบาทต่อการคลี่คลายปัญหาความรุนแรงและสร้างสันติภาพอยู่ไม่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางอ้อมและในระยะยาว

ในช่วงของความไม่สงบที่คงอยู่อย่างยาวนานใน NI บางคราว ผู้ฟังเกิดอารมณ์เปลี่ยนแปลงแบบชั่วข้ามคืนเนื่องจากอุปสรรคที่คิดขวางในเชิงทัศนคติ อันมีต่อเนื้อหาสาระของรายการ บางครั้งทั้งครูและชั้นเรียนถูกจู่โจม โปรแกรมรายการบางที่ที่ต้องปรับเปลี่ยนกระทันหัน ให้มีมุมมองมิติใหม่ๆ มากขึ้น ทั้งนี้เพราะการกระจายเสียงไม่มีเขตพรมแดนกันที่ชัดเจน รายการวิทยุจึงต้องนำเสนอเนื้อหาสาระที่สามารถเข้าไปในทุกขอบเขตภูมิประเทศ

รายการ Irish History ได้ถูกแทนที่ด้วยรายการ Modern Irish History : People and Events ทั้งนี้ก็เพื่อจะขยายกลุ่มผู้ฟังให้กว้างออกไปและเพื่อจะทำให้เกิดการเรียนรู้และการศึกษาของสังคมได้มากขึ้น แผนงานจึงต้องหาข้อมูลที่สดใหม่เพื่อให้ชั้นเรียนได้อภิปรายแลกเปลี่ยนกันให้มากขึ้น

ทุกโปรแกรมจำเป็นต้องหาเหตุการณ์ที่อุบัติขึ้นจริงๆ มาเป็นตัวอย่างการเรียนการสอนอย่างเช่น

- the Clare Election
- the Deaths of the Manchester Martyrs
- the Signing of the Covenant
- the Belfast Blitz

ทั้งนี้ Scripts ของทุกรายการจะต้องผ่านการวิจัยจากแหล่งข้อมูลต้นทาง ต้องอาศัยคำปรึกษาแนะนำจากศาสตราจารย์ที่เชี่ยวชาญและนักเขียนบทก็ต้องมีฝีมือด้วย

รายการ Modern Irish History ดำเนินการต่อเนื่องอยู่ถึง 20 ปี และได้ผ่านช่วงเวลาความยากลำบากในสถานการณ์ความไม่สงบ จนกระทั่งมีการเจรจาสันติภาพและเปลี่ยนผ่าน สู่การฟื้นฟูสร้างสันติภาพของ NI และสามารถผ่านมาได้อย่างโชคโชน

“

ตอนที่ 8
ชาวไอริชพันทะเล

”

เช่นเดียวกับชาวจีน ชาวอินเดีย หรือคนยิวที่อพยพไปตั้งรกรากถิ่นฐานนอกประเทศดั้งเดิมที่เรียกว่าประชากรโพ้นทะเลชาวไอริชที่อยู่บนเกาะเล็ก ๆ อย่างไอร์แลนด์ก็มีการอพยพย้ายถิ่นฐานไปอยู่ถึงสหรัฐอเมริกา แคนาดา และประเทศอื่น ๆ รวมทั้งที่แยกเป็นประเทศสาธารณรัฐไอร์แลนด์ด้วย

นักข่าวอาวุโสที่มาต้อนรับและร่วมให้ความรู้และข้อมูลแก่คณะดูงานของเราคนหนึ่งเธอบอกว่าเธอเป็น Canadian Irish เพราะคุณพ่อคุณแม่ของเธออพยพไปอยู่ที่แคนาดาตั้ง 50 – 60 ปีมาแล้ว เธอกลับมา NI เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่และมาทำงานที่ BBC NI ตั้งแต่เหตุการณ์ยังไม่รุนแรงมาก

สำหรับคนไอริชที่ไปตั้งรกรากอยู่ในสหรัฐอเมริกามักเป็นกลุ่มที่มีเงินมีทอง และประสบความสำเร็จที่นั่น ด้วยความผูกพันกับแผ่นดินเกิด และความรู้สึกชาตินิยม จึงแอบให้การสนับสนุนทางการเงินแก่ขบวนการ IRA เรื่อยมา

การสนับสนุนทางการเงินเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ทำให้การต่อสู้ของขบวนการสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและมีพลังอำนาจในทางปฏิบัติการ ฝ่ายความมั่นคงเขาจะให้เกิดความสำคัญต่อข้อมูลข่าวสารเหล่านี้ควบคู่ไปด้วยเสมอในการวางแผนยุทธศาสตร์

ในสมัยที่รัฐบาลไทยต่อสู้กับขบวนการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยและกองกำลังติดอาวุธทพท.เมื่อ มรว.คึกฤทธิ์ ปราโมชไปพบกับประธานเหมา เจ๋อตุง ที่ปักกิ่ง และขอให้หยุดการสนับสนุนแก่พคท. ไม่นานต่อมาจึงอ่อนกำลังลงและสลายตัวในที่สุด

กรณีของ IRA ก็เช่นกัน ในช่วงเวลานั้น บิลคลินตัน ขึ้นมาเป็นประธานาธิบดีของ USA ในเวลาเดียวกันกับโทนี่ แบลร์ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีของอังกฤษ ทั้งคู่มีความห่วงใยต่อปัญหาIRAที่กระฉ่อนโลกทั้งคู่มาจากพรรคที่ค่อนข้างไปทางสังคมนิยมหรือสังคมนิยมอ่อน ๆ ทั้งคู่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดทั้งในบทบาทของผู้นำโลกและในบทบาทของความเป็นเพื่อน และที่สำคัญยิ่งกว่านั้นคือ คลินตันเป็นอเมริกันไอริชด้วย

จากการขอร้องของคลินตันที่ให้คนอเมริกันไอริช หยุดส่งเงินสนับสนุนขบวนการ IRA เมื่อประกอบกับความพยายามเป็นสะพานเชื่อมระหว่าง IRA กับฝ่ายรัฐบาลด้วยวิธีการต่าง ๆ และนโยบายตลอดจนท่าทีของรัฐบาลพรรคเลเบอร์ของโทนี่แบลร์ที่เปลี่ยนไปจากยุคของมาร์กัวร์เรต แธตเชอร์ ในที่สุดการเจรจาต่อรองทางการเมืองในระดับบนเกิดขึ้นและนำมาสู่การหยุดยิงเป็นที่สำเร็จ

นอกจากอเมริกันไอริชแล้ว บทบาทของประเทศสาธารณรัฐไอร์แลนด์ซึ่งอยู่บนเกาะเดียวกันก็มีความสำคัญที่ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน บางครั้งดูจะมากกว่าเสียด้วยซ้ำเพราะมีชายแดนติดกัน เคยอยู่ร่วมกันมาก่อน และเป็นประเทศที่ขบวนการ IRA ต้องการจะแยกตัวจาก UK เพื่อไปอยู่ด้วย

โดยลึกลงไปแล้วชาวไอริชในประเทศสาธารณรัฐไอร์แลนด์มีความผูกพันกับพี่น้องไอริชใน NI แต่ในฐานะของรัฐบาลประเทศติดกันไม่อาจทำตามที่ IRA ต้องการได้เพราะกติการะหว่างประเทศไม่ยอมรับ

นโยบายต่างประเทศในการแก้ปัญหา IRA จึงต้องมีรัฐบาลไอร์แลนด์เป็นปัจจัยตัวแปรที่สำคัญ

ข้อตกลงร่วมกันระหว่างรัฐบาลทั้งสองจนกระทั่งมีประกาศ Anglo - Irish Agreement ในปี 1985 นับเป็นจุดเริ่มที่สำคัญในการคลี่คลายปัญหาความไม่สงบ ในข้อตกลงดังกล่าวได้มอบหมายบทบาทประเทศไอร์แลนด์เป็นผู้ให้คำปรึกษาในกิจการ NI แก่รัฐบาล UK โดยไม่เปลี่ยนสถานะของ NI ในรัฐธรรมนูญ ก็คือไม่เอาเรื่องการแยกดินแดนนั่นเอง

คุณ Alex Maskey เป็นสส.พรรค Sinn Fein เป็น Catholic และเป็น Republican ที่แรงกล้า เคยมาพูดที่กรุงเทพฯ ๑ ครั้ง หนึ่งกล่าวว่า....

“IRA เริ่มพูดคุยเจรจาเมื่อผู้นำรัฐบาล คือ Tony Blair ส่งสัญญาณชัดเจน จริง ๆ แล้วมีการพูดคุยประสานงานกันก่อนหน้าและ

เราคาดว่าเขาจะมาเป็นนายกรัฐมนตรี และเมื่อได้สัมผัสก็ยิ่งมั่นใจว่ามีความตั้งใจชัดเจนจะแก้ปัญหายุติเยื่อนี้ ”

ในขณะที่คุณ Michael Culbert อดีต IRA อดีตนักโทษการเมือง 16 ปี ซึ่งมาในคณะเดียวกันคราวนั้น พูดว่า

“ สัญญาจากรัฐบาลที่ทำให้พูดคุยกันได้คือ รัฐบาลยอมรับว่ามีความไม่เป็นธรรมเกิดขึ้นจริงในพื้นที่ NI มีความพยายามออกกฎหมายเพื่อแก้ความไม่เป็นธรรมเหล่านั้น สร้างโอกาสให้เท่าเทียมกันมากขึ้น เชิญนักโทษการเมืองไปพูดคุยกันถึงที่ทำเนียบรัฐบาล ท่าที (gesture) ของรัฐบาลสำคัญมาก ”

เมื่อรัฐบาล UK ประกาศชัดเจนต่อสาธารณะว่าจริงใจแก้ปัญหา และไม่เล่นการเมือง คราวหนึ่งโทนี่ แบลร์ ประกาศจะถอนกำลังทหารแต่ทหารอังกฤษบางส่วนยังไม่ยอม มีการลอบวางระเบิด สร้างสถานการณ์ แต่รัฐบาลยอมให้ผู้นำ IRA เดินทางเข้าลอนดอนไปพบได้ มีการเชิญประธานาธิบดี Bill Clinton ไปเยี่ยม NI และพบกับผู้นำพรรค Sinn Fein คือ Gerry Adams ถึงกรุง Belfast ทำให้ขบวนการ IRA มีความมั่นใจว่า ตัวตนของพวกเขาเป็นที่ยอมรับ ได้รับการยอมรับว่าพวกเขามีสิทธิ์พูด

นอกจากชาวไอริชใน USA และชาวไอริชในสาธารณรัฐไอร์แลนด์แล้วบทบาทของผู้นำประเทศฟินแลนด์ ผู้ซึ่งมีผลงานด้านการเจรจาสันติภาพก็มีส่วนช่วยเสริมในกระบวนการสร้างความมั่นใจในการเจรจาสันติภาพด้วย

สำหรับสหรัฐอเมริกา นั้น เมื่อประธานาธิบดีคลินตันออกแรงและเปิดไฟเขียวแล้ว เขายังได้ส่งวุฒิสมาชิกชื่อ George Mitchell เข้ามาช่วยในกระบวนการทำงานถ่ายโอนอำนาจหลังการหยุดยิงอีกด้วย ซึ่งคนผู้นี้มีบทบาทมากในเวลานั้น

กล่าวคือในปี 1999 ในการประชุมรัฐสภา Stormont, 15 July เพื่อที่จะนำระบบ d'Hondt มาใช้ในกระบวนการเสนอชื่อคณะรัฐมนตรีปรากฏว่าตกลงกันไม่ได้ การตั้งคณะผู้บริหาร NI จึงล้ม

เดือตร้อนถึงสหรัฐอเมริกาต้องส่ง US Senator คนตั้งมาช่วยนั่งเป็นประธานการทบทวนกระบวนการเสนอชื่อใหม่ ตั้งแต่ 6 Sept. - 19 Nov. 1999 จนในที่สุดจึงได้รัฐบาลครบทั้ง 10 คน จาก UUP 3, SDLP 3, DUP 2 และ Sinn Fein 2 ครบเต็มจำนวน

ในเวลาต่อมารัฐมนตรีกระทรวง NI จากรัฐบาลกลางจึงได้ออกกฎหมาย Northern Ireland Act จากนั้นกระบวนการถ่ายโอนอำนาจภาคปฏิบัติ (Devolution) จึงได้เริ่มขึ้นตั้งแต่ 2 Dec. 1999 เป็นต้นมา

“

ตอนที่ ๑
บทเรียนจากไอร์แลนด์เหนือ

”

จากสมมติฐานเดิมของผมที่ว่ามิถุนายนอยู่ 5 ดอกในการคลี่คลายปัญหา IRA นั้น ดูเหมือนว่าจะไม่เป็นเช่นนั้นทั้งหมด

ดอกที่ 1 กระทรวงพื้นที่ – พบว่าดอกนี้ไม่น่าจะใช้กุญแจดอกสำคัญในการคลี่คลายปัญหาความไม่สงบใน NI เพราะอังกฤษเขามีกระทรวงพื้นที่แบบนี้มานานแล้ว ก่อนเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบเสียอีก และมีเป็นการทั่วไปคือทั้ง Scotland และ Wales ก็มีด้วย ไม่ใช่ว่าจะเพิ่งมาตั้งกระทรวงพื้นที่เพื่อแก้ปัญหา

ดอกที่ 2 การถ่ายโอนอำนาจ – ดอกนี้ซึ่งน่าจะเป็นกุญแจดอกสำคัญจริง เพราะทุกฝ่ายต่างกล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่าเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดจุดร่วมในการที่จะอยู่ด้วยกัน การยอมถ่ายโอนอำนาจโดยเฉพาะในด้านตำรวจและการยุติธรรมนับเป็นความใจกว้างและจริงใจแบบสุดๆ ของรัฐบาลกลาง นอกจากนี้รูปแบบและวิธีการถ่ายโอนอำนาจของ UK ยังมีรายละเอียดที่สนใจมากมายที่ควรมีการศึกษาค้นคว้าเพื่อการประยุกต์ใช้ในที่อื่นๆ

และน่าสังเกตว่านโยบายที่เปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่แบบนี้จะเกิดขึ้นต่อเมื่อเกิดการเปลี่ยนหัวของอำนาจการปกครองประเทศ

ดอกที่ 3 มูลนิธิกองทุนชุมชน – ดอกนี้ก็ไม่น่าจะใช้กุญแจดอกสำคัญในขั้นตอนของการเจรจาต่อรองและนำมาสู่การหยุดยิง แต่ก็มีความสำคัญอย่างมากถึงมากที่สุดต่อกระบวนการสร้างสันติภาพ (peace building) ซึ่งเป็นงานระยะยาว และเป็นงานที่จะสามารถขับเคลื่อนได้อย่างเต็มที่ก็ต่อเมื่อการหยุดยิงเกิดขึ้นแล้ว

ดอกที่ 4 บทบาท BBC – ดอกนี้ก็เช่นกัน ไม่ใช่ดอกสำคัญแต่ก็มีบทบาททางอ้อมต่อการเจรจาหยุดยิงระหว่าง IRA กับรัฐบาล UK เพราะ BBC โดยตัวองค์กรเองไม่มีนโยบายที่จะเป็นนักกิจกรรมเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม แต่การทำหน้าที่สื่อที่ไม่ลำเอียง ตรงไปตรงมา โปร่งใสและกล้าหาญของ BBC ก็นับเป็นส่วนช่วยให้สภาวะแวดล้อมในการเจรจาต่อรองทางการเมืองมีปัจจัยเอื้อมากขึ้น

ดอกที่5 อเมริกันไอริช-ดอกนี้น่าจะมีส่วนสำคัญต่อการเจรจาหยุดยิง แต่ไม่ใช่เฉพาะอเมริกันไอริชเท่านั้น เพราะไอริชโพ้นทะเลทั้งหลายโดยเฉพาะอย่างยิ่งไอริชในประเทศสาธารณรัฐไอร์แลนด์เหนือ นั้นมีบทบาทมากที่สุด

และน่าสังเกตว่าในความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับประชาชนในประเทศนั้นบทบาทของต่างประเทศที่มีความจริงจังและเข้าใจ เมื่อประกอบกับนโยบายหรือยุทธศาสตร์ด้านการต่างประเทศที่เหมาะสมของรัฐบาลและ/หรือสังคมประเทศชาติจะเป็นกุญแจดอกสำคัญ

เพื่อเป็นการทำความเข้าใจเพิ่มเติม กรอบทฤษฎีของ John Lederach นักคิดชาวอเมริกัน แห่งมหาวิทยาลัย Notre Dame University อาจช่วยให้มองภาพได้ชัดขึ้น

เขาแบ่ง peace building เป็น 3 ระดับ ซึ่งต้องใช้แนวทาง (Approach) 3 แบบที่ต่างกัน ดังภาพ

Type

Approach

Level 1 -
Top Leadership

- High Level Negotiation

Level 2 -
Middle Range

- Problem Solving Workshop

Level 3 -
Grassroot

- Local Peace Commission/ Training

หมายความว่าในกระบวนการสร้างสันติภาพนั้น ในระดับ Top Leadership ซึ่งหมายถึงนักการเมือง และผู้นำประเทศนั้น เป็นงานในลักษณะของการเจรจาต่อรอง อาจเรียกว่าการเจรจาสันติภาพ (peace negotiation , peace making)

ในกรณีของ IRA และรัฐบาลอังกฤษนั้น เมื่อผู้นำทั้ง 2 ส่วน ส่งสัญญาณในการประนีประนอม โดยอาจมีคนกลางเข้ามาช่วยเป็นสะพานเชื่อมหรือไม่มีก็ได้ ก็จะไปสู่การเจรจาต่อรองและหาข้อยุติที่รู้สึกชนะด้วยกันทั้ง 2 ฝ่ายได้ง่ายขึ้น

คนกลางจากนอกประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันรัฐหรือรัฐบาลของประเทศที่มีความเกี่ยวข้องกับผูกพันไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง จะมีบทบาทช่วยให้เกิด High Level Negotiation ได้ดีขึ้น

ในกรณีนี้หากมีสื่อสาธารณะที่มีศักยภาพและประสบการณ์ มีความเชื่อถือจากสังคม ทำงานอย่างมืออาชีพ และไม่ลำเอียงจะมีส่วนช่วยสื่อสารต่อสังคม และสร้างกระแสเชิงบวกสนับสนุนได้อย่างสำคัญ

ในระดับรากหญ้า (Grass Root) ซึ่งหมายถึงในหมู่ประชาชนด้วยกัน หรือระหว่างชุมชนที่มีความขัดแย้งกันนั้น ต้องใช้กระบวนการสร้างเสริมฟื้นฟูสันติภาพ (peace building) ซึ่งเป็นงานระยะยาว ไม่อาจหวังผลสำเร็จในระยะสั้น ๆ ได้ แต่การเริ่มต้นไม่จำเป็นต้องรอให้เกิดการเจรจาต่อรองเสียก่อนจึงทำ

อย่างกรณีของมูลนิธิกองทุนชุมชน CFNI นับเป็นตัวอย่างที่ดี เพราะผู้นำและเจ้าหน้าที่ขององค์กรมีความเข้าใจในเรื่องนี้อย่างลุ่มลึกและทำงานอย่างมีทักษะประสบการณ์ มูลนิธิสามารถเชื่อมร้อยและสร้างความเชื่อถือไว้วางใจได้จากทุกฝ่าย ทั้งฝ่ายคาทอลิก ฝ่ายโปรเตสแตนต์และฝ่ายรัฐบาล โดยทำงานมาตั้งแต่ความรุนแรงยังอยู่ในระดับ peak จนกระทั่งเกิดการเจรจาหยุดยิงและเข้าสู่ระยะเปลี่ยนผ่านความขัดแย้งสู่สันติภาพ

การทำงานในระดับนี้ ไม่ใช้การเจรจา แต่เป็นการจัดกระบวนการพัฒนาคน พัฒนาชุมชน-ท้องถิ่น การฝึกอบรม การแลกเปลี่ยน

เรียนรู้ การใช้ศิลปะวัฒนธรรม ฯลฯ เข้ามาเสริมอย่างมีทิศทางและมียุทธศาสตร์

ส่วนระดับกลาง(MiddleRange)นั้นเป็นเรื่องของการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การพูดคุยสันติภาพ (peace talk/ dialogue) การประชุมสัมมนา workshop เวทีระดมความคิด ฯลฯ ซึ่งจะเป็นตัวเชื่อมระหว่าง Top กับ Grass Root และเป็นตัวเสริมทั้งการเจรจาต่อรองระดับบน และการเสริมสร้างสันติภาพในระยะยาว

พบว่าบทบาทในระดับกลางเช่นนี้ CFNI สามารถทำได้เป็นอย่างดีเช่นเดียวกันสื่อสาธารณะแห่งBBCก็มีส่วนช่วยได้เป็นอย่างมากเช่นกัน

ในภาพรวมสถานการณ์ความไม่สงบในNI ปัจจุบันได้คลี่คลายลงแล้ว บ้านเมืองเข้าสู่สภาวะสันติภาพแต่ยังไม่มีความมั่นคง ยังอยู่ในขั้นตอนการ Transform ภายหลังจากหยุดยิง

กลุ่ม IRA ยังคงไม่ละทิ้งอุดมการณ์ที่จะแยกตัวไปรวมกับสาธารณรัฐไอร์แลนด์ และยังแอบซ่อนอาวุธ พร้อมทั้งจะกลับนำมาใช้ก่อเหตุอีก

แต่พรรค Sinn Fein มีความพอใจในบทบาททางรัฐสภาและรัฐบาลที่ได้รับการถ่ายโอนอำนาจ (Devolved Government) ในระดับหนึ่ง

กระบวนการ Peace Building ยังคงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและทำงานหนักทั้งในส่วนรัฐบาลUK,EUและภาคประชาสังคมที่มี CFNI เป็นกลไกประสานงานสำคัญในพื้นที่

การ Transform ภายหลัง Good Friday Agreement ทำให้บทบาทของ Devolved Government เข้มแข็งขึ้นเรื่อย ๆ มีนโยบายรัฐบาลกลางสนับสนุน มีประชามติและพระราชบัญญัติรองรับ การถ่ายโอนอำนาจไปมากขึ้น กระทรวง NI มีอำนาจลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการถ่ายโอนด้านการตำรวจ และการยุติธรรมซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญได้สำเร็จลงแล้ว

“

ตอนที่ 10
ทิศทางแก้ปัญหาไฟใต้

”

จากบทเรียนของ NI และ IRA

การหยุดยิงน่าจะเป็นหลักไมล์ที่สำคัญในการกำหนดยุทธศาสตร์และ Roadmap การแก้ปัญหาไฟใต้ โดยอาจแบ่งเป็น 2 ช่วง ได้แก่ ก่อนหยุดยิง และหลังหยุดยิง

ทิศทางการแก้ปัญหาไฟใต้ของภาคประชาสังคมและสื่อสาธารณะที่ควรทำงานร่วมกันทั้ง 2 ระยะ ได้แก่ :

1) สร้างภาวะแวดล้อมให้เกิดการหยุดยิง หยุดสู้รบกันให้ได้ก่อน ยิ่งเร็วยิ่งดี

2) งานหลังหยุดยิงคือการสร้างภาวะแวดล้อมให้เกิดการเปลี่ยนผ่านของสังคม (Conflict transformation) ที่มีประสิทธิผล และมีความยั่งยืนไม่ใช้การทำอะไรที่ฉาบฉวย

แต่การหยุดยิงระหว่างฝ่ายขบวนการกับฝ่ายอำนาจรัฐจะเกิดขึ้นได้ในเงื่อนไขอย่างไรและมีปัจจัยตัวแปรใดเข้ามาเกี่ยวข้องบ้างนี่คือปัญหา

ปัญหาไฟใต้ไม่เหมือนสถานการณ์ IRA เพราะที่นั่นมีผู้นำขบวนการและกองกำลังทั้ง 2 ฝ่ายประกาศตัวตนชัดเจน มีพรรคการเมืองท้องถิ่นที่เป็นตัวแทน 2 ฝ่ายที่ขัดแย้งให้จับต้องได้และมีอิทธิพลทะเลที่มีศักยภาพและทรงอิทธิพล

ตัวแปรที่อาจนำไปสู่ภาวะแวดล้อมของการเจรจาที่น่าจะเป็นไปได้ในปัญหาไฟใต้ ได้แก่

1) ภาคประชาสังคมในพื้นที่ ที่กำลังก่อตัวเป็นพลังสายกลางที่มีน้ำหนักทางสังคมและการเมืองมากขึ้นโดยลำดับ

2) เครือข่ายองค์กรปกครองท้องถิ่น ที่ควรจัดตั้งตนเองขึ้นมาแสดงบทบาท

3) รัฐบาลมาเลเซีย และชาวไทย-มลายูโพ้นทะเล

4) ประชาคมอาเซียน

ส่วนสื่อสาธารณะอย่าง ThaiPBS น่าจะเป็นแค่ตัวเสริมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งทั้งในด้านการสร้างความเข้าใจของสังคมไทย และความ

เข้าใจระหว่างกลุ่มผู้ใช้ความรุนแรงและถืออาวุธ ทั้งฝ่ายขบวนการและฝ่ายรัฐ

และประเด็นการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่กำลังมีการเสนอกันอยู่อย่างหลากหลายรูปแบบในขณะนี้ก็น่าจะเป็นข้อเสนอทางการเมืองที่สามารถเป็นจุดเริ่มในการ peace talk และ peace negotiation ได้

บทบาทประชาสังคม

ก่อนหยุดยิง

- ควรสร้างทุนทางสังคมในระดับ Grassroot ไว้ให้มากทั้งในด้านทุนคน ทุนเครือข่าย ทุนความรู้ และ TrustBrand

- ความริเริ่มในการก่อตั้งและพัฒนากลไกแบบมูลนิธิกองทุนชุมชนอาจมีความจำเป็น

- กิจกรรมการช่วยเหลือเยียวยา การทำงานกับกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบและการฟื้นฟูพัฒนาคุณภาพชีวิตมีความสำคัญ

- กิจกรรมในระดับ Middle Range ที่ควรดำเนินการได้แก่ การส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายองค์กรปกครองท้องถิ่นให้เข้มแข็งและมีบทบาทต่อการแก้ปัญหาไฟใต้, กิจกรรม peace talk, bridging leadership, public policy campaign ก็มีความสำคัญ

- กิจกรรมในระดับ Top Leadership ภาคประชาสังคม ควรหาช่องทางในการเชื่อมกลไกผู้นำอาเซียน และนักการเมืองมาเลเซีย เพื่อแสวงความร่วมมือและคำปรึกษาแนะนำ

บทบาทสื่อสาธารณะ

ก่อนหยุดยิง

- ควรเร่งสร้าง Trust Brand ของ Thai PBS ให้เกิดความเชื่อถือไว้วางใจ จากฝ่ายต่าง ๆ โดยเฉพาะรัฐบาล ขบวนการ ประชาสังคม ในพื้นที่และสังคมไทยทั่วประเทศเพื่อสะสมทุนทางสังคมเฉพาะตัวในการแสดงบทบาทสื่อสาธารณะ เพื่อสันติภาพในอนาคต

- ควรมี Correspondent ที่มีความรู้เฉพาะ มีความทรงคุณวุฒิเหมาะสมควรมีกองบก.ข่าวยุทธศาสตร์ไฟใต้เป็นการเฉพาะและควรเพิ่ม พื้นที่ -เวลาหน้าจอให้กับประเด็นไฟใต้

- อาจจัดให้มีรายการ peace talk ผ่านหน้าจอ Thai PBS (หรือ ดีสลาตัน) ในทุกสัปดาห์เพื่อให้คนใน 3 จชต. ได้มีส่วนร่วมและรับชมรับฟังเป็นการทั่วถึงและต่อเนื่อง

- จัดทำ / จัดหาสารคดีเกี่ยวกับการจัดการปัญหา Conflict ทั่วโลกมาเผยแพร่อย่างต่อเนื่อง

- ควรพัฒนา Future Media และวิทยุท้องถิ่น ในศูนย์ข่าวภาคใต้และยกระดับเป็น Thai PBS Regional เต็มรูปแบบแบบเดียวกับ BBC NI

